

**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра історії, етнології та археології

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Автори:

Рижєва Н. О., д.іст.н., професор кафедри історії, етнології та археології

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальності: 014.01 Середня освіта. (Українська мова та література), 014.02 Середня освіта(Мова і література (Англійська та друга іноземна мова)).

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальності: 035.01 Філологія (Українська мова і література), 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика), 035.04 Філологія (Переклад), 035.04 Германські мови та літератури(переклад включно)

Затверджено на засіданні кафедри історії, етнології та археології,
протокол від «28» серпня 2017 року № 1.

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії навчально-наукового інституту історії, політології та права, протокол від «28» серпня 2017 року № 1.

Миколаїв, 2017

ЗМІСТ НМК

1. Титульна сторінка	1
2. Зміст НМК	2
3. Витяги з ОКХ, ОПП спеціальності	3
4. Навчальна програма дисципліни	5
5. Робоча програма навчальної дисципліни	17
6. Програма практичної підготовки	38
7. Засоби діагностики навчальних досягнень студентів	39
8. Навчальні-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо	42
9. Конспект лекцій з дисципліни	43
10. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни, завдань для змістовно-модульних контрольних робіт, тестові контрольні роботи (які завантажені на освітній простір)	52
11. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять	56
12. Завдання на курсові та дипломні проекти	59
13. Контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять, завдання для заліків	60
14. Питання до екзаменаційних білетів, екзаменаційні білети, тести для підсумкового контролю (що завантажені на освітній простір)	65
15. Методичні рекомендації та розробки викладача	68
16. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів	73
17. Методичні матеріали щодо виконання контрольних робіт для заочної форми навчання	76
18. Інші матеріали	77

ВИТЯГ З ОКХ

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні: Володіти основними фактами історичного минулого українського народу від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі;

II. Фахові: вміти самостійно добирати і опрацьовувати історичні документи, науково-популярну і довідкову літературу; співставляти інформацію з різних джерел; узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність історичних осіб; аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними; виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне; самостійно оцінювати і пояснювати історичний процес, робити висновки тощо.

ВИТЯГ З ОПШ

Мета викладання навчальної дисципліни “Історія та культура України” полягає у розкритті закономірностей та особливостей економічного, соціального, політичного та культурного розвитку України, її відносин з іншими народами та державами.

Завдання вивчення дисципліни “Історія та культура України”:

- подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів в українській історії, їхні особливості, визначальні події та явища в кожному з них;
- узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;
- розкрити історію соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст та основні форми, визначити роль і місце в українській історії видатних історичних осіб;
- висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв’язок зі світовою культурою;
- показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра історії, етнології та археології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
28 серпня 2017 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Ступінь бакалавра

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальності: 014.01 Середня освіта. (Українська мова та література), 014.02 Середня освіта(Мова і література (Англійська та друга іноземна мова)).

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальності: 035.01 Філологія (Українська мова і література), 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика), 035.04 Філологія (Переклад), 035.04 Германські мови та літератури(переклад включно)

Факультет філологічний, факультет іноземної філології

2017-2018 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Рижева Надія Олександрівна, професор кафедри історії, етнології та археології, доктор історичних наук, професор.

Програму схвалено на засіданні кафедри історії, етнології та археології
Протокол від «__» серпня 2017 року № __

Т.в.о. завідувача кафедри історії, етнології та археології _____ (Господаренко О.В.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією інституту історії, політології та права

Протокол від «__» серпня 2017 року № 1
Голова навчально-методичної комісії _____ (Шитюк М.М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2017 року № 12
Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н.І.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Історія та культура України” складена Рижевою Н.О. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня бакалавра: Галузь знань: 01 Освіта, спеціальності: 014.01 Середня освіта. (Українська мова та література), 014.02 Середня освіта(Мова і література (Англійська та друга іноземна мова));

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки, спеціальності: 035.01 Філологія (Українська мова і література), 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика), 035.04 Філологія (Переклад), 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно).

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Історія та культура України” є історія формування українського народу, перетворення його в сучасну націю в соціальному та культурно-духовному аспектах від найдавніших часів до сьогодення включно.

Міждисциплінарні зв'язки: історія української культури, всесвітня історія

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни “Історія та культура України” полягає у розкритті закономірностей та особливостей економічного, соціального, політичного та культурного розвитку України, її відносин з іншими народами та державами.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни “Історія та культура України”:

- подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів в українській історії, їхні особливості, визначальні події та явища в кожному з них;

- узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;

- розкрити історію соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст та основні форми, визначити роль і місце в українській історії видатних історичних осіб;

- висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв'язок зі світовою культурою;

- показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

Вміти систематизувати та аналізувати основні факти історичного минулого українського народу від найдавніших часів до сьогодення в контексті

світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі;

II. Фахові:

самостійно добирати і опрацьовувати історичні документи, науково-популярну і довідкову літературу; співставляти інформацію з різних джерел; узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність історичних осіб; аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними; виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне; самостійно оцінювати і пояснювати історичний процес, робити висновки тощо.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни “Історія та культура України”.

2. Програма навчальної дисципліни «Історія та культури України.»

Кредит 1.

Кредит 1. Стародавня та середньовічна історія України.

Тема 1. Давня та середньовічна історія України в загальному контексті розвитку світової цивілізації.

Дослов'янські поселення на території України. Трипільська культура. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста – держави (поліси) Північного Причорномор'я.

Походження, розселення та суспільний устрій східних слов'ян. Звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз. Східнослов'янські племена і державноплемінні союзи VI – IX ст.

Утворення Київської Русі. Політична система. Соціально-економічний розвиток. Внутрішня і зовнішня політика. Хрещення Русі. Феодальна роздробленість: причини, характер, наслідки. Київське, Чернігово-Сіверське, Переяславське князівства. Боротьба Русі проти монголо-татарських завойовників.

Галицько – Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Історичне значення Київської Русі і Галицько – Волинської держави. Культура України IX – першої половини XIV ст.

Включення до складу Литовської держави Східної Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини та Переяславщини. Захоплення Польщею Галичини та Молдавією Буковини. Закарпаття у складі Угорщини.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Кревська унія. Грюнвальдська битва. Ліквідація удільних князівств. Утворення Кримського ханства.

Соціально – економічний розвиток українських земель в другій половині XIV – середині XVI ст. Формування панщинно-фільваркового господарства.

Магдебурзьке право. Литовські статuti. Устава на волоки.

Люблінська унія. Політичне та соціально-економічне становище українських земель у складі Речі Посполитої. Запровадження панщини. Культурний розвиток. Виникнення братств. Криза православ'я. Берестейська церковна унія.

Виникнення козацтва та його роль в історії українського народу. Запорозька Січ. Д.Вишневецький. Реєстрове козацтво. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст. Гетьман П.Конашевич – Сагайдачний.

Кредит 2. Україна в Новий час

Тема 2. Визначальні тенденції соціально-економічного розвитку українських земель в другій половині XVII - XIX ст.

Українські землі в середині XVII ст.: політичні та соціально-економічні реалії, посилення національно-релігійного гноблення та економічних утисків.

Причини, характер, рушійні сили і періодизація Національно-визвольної війни. Б.Хмельницький. Формування української козацької держави – Гетьманщини, її внутрішня і зовнішня політика.

Переяславська рада 1654 р. “Березневі статті”. Гетьманщина після смерті Б.Хмельницького. І.Виговський. І.Сірко. Розкол України на Правобережну і Лівобережну. Основні військово-політичні події 1663 – 1676 рр. Д.Дорошенко. Соціально-економічні та політичні наслідки Національно-визвольної війни, її історичне значення.

Внутрішня та зовнішня політика гетьмана І.Мазепи. Полтавська битва та її наслідки. Антиукраїнська політика російського царизму. “Конституція” П.Орлика.

Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. П.Полуботок, Д.Апостол, К.Розумовський. Соціально-економічне становище. Ліквідація царизмом Гетьманщини і Запорозької Січі. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст.

Правобережні та західноукраїнські землі в другій половині XVII-XVIII ст. Поділи Речі Посполитої. Культура України в другій половині XVII-XVIII ст.

Українські землі у складі Російської імперії. Криза феодальної системи господарства. Участь українського населення у війні 1812 р. Декабристи в Україні. Початок українського національного відродження.

Кирило-Мефодіївське братство. Т.Г.Шевченко. Кримська війна 1853-1856 рр. і Україна. Реформи 1860 – 1870-х рр. Антиукраїнська політика царизму. Суспільно-політичний рух. Діяльність громад. М.Драгоманов. Виникнення українських політичних товариств і партій.

Політичний та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Національно – визвольний рух. “Руська трійця”. Головна руська рада. Москвофіли і народовці. Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Виникнення політичних партій. І.Франко. Українська культура в другій половині XVII – XIX.

Кредит 3. Новітня історія України

Тема 3. Україна на зламі епох: перспективні можливості та реалії часу (початок ХХ ст. – 1920 рр.).

Україна в Першій російській революції 1905 – 1907 рр. Соціально-економічні то політичні протиріччя між провідними європейськими державами на початку ХХ ст. Перша світова війна: загарбницькі плани воюючих держав; військові події, поразки та їх наслідки. “Українське питання” в роки Першої світової війни.

Лютнева революція 1917 р. в Росії. Початок української національно-демократичної революції. Доба Української Центральної Ради. М.Грушевський. Українська Народна Республіка (УНР). Українська держава гетьмана П.Скоропадського.

Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Директорія УНР. В.Винниченко. С.Петлюра. Селянський-повстанський рух.

Радянська Республіка (УСРР). Х.Раковський. Ризький мирний договір. Причини поразки і уроки української національно-демократичної революції 1917 – 1920 рр.

Тема 4. Україна у період створення тоталітарної системи: суперечливі тенденції розвитку та конкретні здобутки. Друга світова війна та Україна.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. УСРР в умовах непу (1921 – 1928 рр.).

Україна в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929 – 1938 рр.). Індустріалізація в Україні: хід і наслідки. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932 – 1933 рр. Політичні репресії в Україні.

Політичне і соціально – економічне становище українських земель в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Україна в європейській політиці на передодні Другої світової війни. Початок Другої світової війни.

Приєднання основної частини західноукраїнських земель до СРСР та їх “радянська” окупація. Напад фашистської Німеччини на СРСР. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору в Україні. Визволення України від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової для України.

Тема 5. Українська РСР у другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

Україна у першому повоєнному десятиріччі. Відбудова і розвиток народного господарства. Голод 1946 – 1947 рр. Завершення “радянської” окупації західноукраїнських земель і рух Опору.

Україна в умовах десталінізації (“хрущовська відлига”). Соціально-економічний розвиток України в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. Наростання кризових явищ. Суспільно-політичне і духовне життя. Дисидентський рух в Україні.

Тема 6. Україна наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Україна і процес перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Проголошення незалежності України. Політичний і соціально-економічний розвиток незалежної України. Духовне життя суспільства. Україна на міжнародній арені. Революція гідності та її наслідки. Україна на сучасному етапі: проблеми і перспективи.

3. Рекомендована література:

Базова література:

1. Адміністративно-територіальний устрій України: Довідник. – К., 2005.
2. Алексєєв Ю.М., Вертегел А.Г., Даниленко В.М. Історія України. – К., 2003.
3. Алексєєв Ю.М., Кравченко Н.М., Крижанівська В.П. Вступ до історії: Курс лекцій. – К., 2001.
4. Бойко О. Історія України. – К., 2005.
5. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення: Хронологічний довідник. – Вид. 2-ге, допов., доопрац. – К.: Наук. думка, 2005.
6. Видатні постаті України: Біографічний довідник. – К.: МАУП, Книжкова палата України, 2004.
7. Енциклопедія історії України: В 5 т. / Гол. редкол. В.А.Смолій. – К.: Наук. думка, 2005.
8. Іванченко Р.П. Історія без міфів. Бесіди з історії української державності. – Вінниця: Континент-Прим,, 2004.
9. Ільєнко І. В пазурах у двоглавого: Українство під царським гнітом (1654-1917). – К.: Ярославів Вал, 2004.
10. Історія України / За ред. Б.Д.Лановика – К., 2000.
11. Історія України: Навч. посіб. / О.Бажан, О.Білоусько, В.Власов, Ю.Мицик. – К.: Дельта, 2006.
12. Історія України: Навч. посіб. для студ. неістор. спец. вищих закл. освіти / За заг. ред. М.І.Бушина, О.І.Гуржія. – Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2007.
13. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2006.
14. Історія України. Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Короля. – К., 2001.
15. Історія українського селянства: Нариси в 2 т. – К.: Наук. думка, 2006.
16. Король В. Історія України. – К., 2005.
17. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К., 1996.
18. Литвин В. Історія України: Підручник. – К.: Наук. думка, 2006.
19. Магочій П.Р. Історія України. – К.: Критика, 2007.
20. Миколаївщина: літопис історичних подій // Під заг. ред. проф. М.М.Шитюка. – Миколаїв, 2002.

21. Михальчук П.А. Історія України: Навч. посіб. – Тернопіль, 2003.
22. Михальчук П.А. Історія України. Хронол. і термін. довідник. – Тернопіль, 2004.
23. Новітня історія України (1900-2000): Підручник / А.Г.Слісаренко, В.І.Гусєв, В.П.Дрожжин та ін. – К., 2000.
24. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посіб. – 4-те вид., випр. – К.: Знання-Прес, 2008.
25. Панченко О. Україна і євреї. – Гадяч, 2006.
26. Попок А.А. Українці на Далекому Сході: організації, події, персоналії: Довідник. – К.: Альтерпрес, 2004.
27. Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І.Ф.Кураса. – К., 2003.
28. Реєнт О.П., Шевченко В.М. Історія України у схемах і таблицях: Навч. посіб. для вузів і шкіл. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
29. Савченко Н.М., Подольський М.К. Історія України: модульний курс: Навч. посіб. – К.: Вид-во Фірма “ІНКОС”, “Центр навчальної літератури”, 2006.
30. Світлична В.В. Історія України: Навч. посіб. – 4-е вид. – К.: Каравела, 2008.
31. Сергійчук В.І. Національна символіка України. – К., 1992.
32. Солдатенко В., Крижанківський В., Левенець Ю. Українська ідея: Історичний нарис. – К., 1995.
33. Субтельний О. Україна: Історія. – К., 1993.
34. Україна і Росія в історичній ретроспективі / В.Ф.Верстюк, В.М.Горобець, О.П.Толочко. – К.: Наук. думка, 2004. – Т.1: Українські проекти в Російській імперії.
35. Українське козацтво: Мала енциклопедія. – К.: Запоріжжя, 2002.
36. Федака С. Літописні джерела з історії княжої і козацької України-Русі. – Ужгород: Вид-во В.Падяка, 2003.
37. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2 т. – К., 1997.
38. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К., 1999.
39. Шкварець В.П. Мельник М.Ф. Історія рідного краю. Миколаївщина: Навч. посіб. – 2-ге вид., доопр., виправл., доп. – Миколаїв, 2004.
40. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Вид. 2-ге, переробл. та розшир. – К.: Критика, 2005.

Допоміжна література:

1. Баран В.Д. Княжий Галич в історії України // УІЖ. – 2001. – № 5. – С. 67-74.
2. Баран В.Д. Історичні витоки українського народу. – К.: Генеза, 2005.
3. Войтович Л. Княжа доба на Русі: портрети еліти. – Біла Церква, 2006.
4. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. – К.: Стило, 2006.

5. Давньоруські любомудри. – К.: КМ Академія, 2004.
6. Духовна спадщина Київської Русі: Зб. наук. пр. – Одеса, 1997. – Вип. 1, 2.
7. Іванченко Р. Українська державницька ідея в суспільно-політичній думці IX-XIII ст. – Вид. 2-ге доп. – К.: Київський міжнар. ун-т, 2006.
8. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство. (До 800-ліття утворення) // УІЖ. – 2000. – № 1. – С. 25-31.
9. Котляр М.Ф. Данило Романович Галицький // Київська старовина. – 2001. – № 2.
10. Котляр М.Ф. Воєнне мистецтво Давньої Русі. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
11. Котляр М.Ф. Рюриковичі в Галичині й на Волині // УІЖ. – 2008. – № 3. – С. 30-44.
12. Круглий стіл “Початок Русі: Південь і Північ” // УІЖ. – 2008. – № 3. – С. 4-29.
13. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках “Українського історичного журналу” (1987-2007 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.
14. Моця О.П. Рівні етнічної самосвідомості давньоруського населення // УІЖ. – 2006. – № 2. – С. 4-10.
15. Моця О.П. Південна “Руська земля”. – К.: Ін-т археології України НАН України, 2007.
16. Моця О. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів. – УІЖ. – 2007. – № 1. – С. 4-19.
17. Недужко Ю.В. Тисячоліття хрещення Русі-України. Відзначення світовою громадськістю всесвітньо-історичної події. – Луцьк, 2003.
18. Ричка В.М. Київська Русь: проблеми, пошуки, інтерпретації // УІЖ. – 2001. – № 2. – С. 23-33.
19. Ричка В. Княгиня Ольга. – К.: Альтернативи, 2004.
20. Ричка В.М. “Київ – Другий Єрусалим” (з історії політичної думки та ідеології середньовічної Русі). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
21. Толочко О. Чи була “візантійська реформа” Володимира Святославича? – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
22. Толочко П.П. Дворцовые интриги на Руси. – К., 2001.
23. Толочко П.П. Древнерусская народность: воображаемая или реальная. – Санкт-Петербург: Алетейя, 2005.
24. Шип Н.А. Дискусія про термін “Русь” // УІЖ. – 2002. – № 6. – С. 92-107.
25. Шип Н.А. Україна-Русь у міжнародній торгівлі (IX-XIII ст.). – К.: Мін-во економіки України УАЗТ, 2007.
26. Юсова Н.М. Ідейна й термінологічна генеалогія поняття “давньоруська народність” // УІЖ. – 2006. – № 4. – С. 101-129.
27. Винар Л. Козацька Україна: Вибрані праці / Ред. В.Степанков. – К.; Л.; Нью-Йорк, 2003.
28. Гуржій О.І. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний. – К.: Україна, 2005.
29. Гуржій О. Український хутір XV-XVIII ст.: Історичний нарис. – К.: Ін-т

історії України НАН України, 2007.

30. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. – К.: Дніпро, 2006.
31. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006. – Т. 1.
32. Каляндрук Т. Загадки козацьких характерників. – Л.: Піраміда, 2006.
33. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках «Українського історичного журналу» (1987-2007 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.
34. Плохій С. Наливайкова віра: Козацтво та релігія в ранньомодерній Україні. – К.: Критика, 2005.
35. Реєнт О.П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фолю, 2007.
36. Синьоводська проблема у новітніх дослідженнях: Зб. ст. / Наук. ред. Ф.М.Шабульдо. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
37. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і Запорозька Січ кінця XVI – середини XVII століть. – Дніпроджержинськ, 2007. – Вип. 2.: Генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі.
38. Тимошенко Л. Берестейська унія 1596 р.: Навч. посіб. – Дрогобич: Коло, 2004.
39. Україна на стародавніх картах. Кінець XV – перша половина XVII ст. – К.: ДНВП “Картографія”, 2004.
40. Фігурний Ю. Історичні витоки українського лицарства: Нариси про зародження і розвиток козацької традиційної культури та національне військове мистецтво в українознавчому вимірі. – К.: Стилос, 2004.
41. Черкас Б. Україна в політичних відносинах Великого князівства Литовського з Кримським ханатом (1515-1540). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2006.
42. Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. – 2 вид. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006.
43. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: У 3 т. – К., 1990,1991.
44. Борисенко В.Й., Бульвінський А.Г., Візер С.О. Еволюція українсько-російських відносин у другій половині XVII ст. – К.: Старий світ, 2006.
45. Брехуненко В. Московська експансія і Переяславська рада 1654 року. – К.: Ін-т археології та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, 2005.
46. Бульвінський А.Г. Дипломатичні зносини України в період гетьманування Івана Виговського (серпень 1657 – серпень 1659 рр.) // УІЖ. – 2005. – № 1. – С. 125-138.
47. Горобець В.М. Зовнішня політика Гетьманату другої половини 50-х рр. XVII ст.: впливи суспільно-політичного протистояння в Україні та трансформацій регіональних геополітичних процесів // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 16-47.
48. Горобець В.М., Струкевич О.К. Українсько-російські політичні відносини другої половини XVII-XVIII ст.: Тенденції, характер, етапи // УІЖ. – 1997. – № 1.

49. Заруба В.М. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648-1782 рр. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2007.
50. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. – К.: Дніпро, 2006.
51. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – Т. 2.
52. Коваленко С. Україна під булавою Богдана Хмельницького: Енциклопедія. – К.: Стікс-Ко, 2007. – Т. 1.
53. Крикун М. Між війною і радою. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття: Статті і матеріали. – К.: Критика, 2006.
54. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках «Українського історичного журналу» (1987-2007 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.
55. Мицик Ю. Гетьман Іван Виговський. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004.
56. Наслідки Переяславської ради 1654 року: Зб. ст. – К.: Смолоскип, 2004.
57. Огієнко І. Богдан Хмельницький. – К.: Наша культура і наука, 2004.
58. Переяславська рада та українсько-російська угода 1654 року: Історія, історіографія, ідеологія (Матеріали міжнародного “круглого столу”). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
59. Реєнт О.П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007.
60. Смолій В.А., Ричка В.М. Угоди гетьманського уряду України з Московською державою (1654-1764) очима правознавця // УІЖ. – 1993. – № 4-6.
61. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція 1648-1676 років крізь призму століть // УІЖ. – 1998. – № 1-3.
62. Смолій В.А., Степанков В.С. Політична система українського суспільства у роки Національної революції XVII століття. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008.
63. Сокирко О. Лицарі другого сорту. Наймане військо Лівобережної Гетьманщини 1669-1726 рр. – К.: Темпора, 2006.
64. Степанков В.С. Українська революція 1648-1676 рр. у контексті європейського революційного руху XVI-XVII ст.: спроба порівняльного аналізу // УІЖ. – 1997. – № 1. – С. 3-21.
65. Степанков В.С. Переяславська присяга 1654 р.: зміст і наслідки // УІЖ. – 2003. – № 6. – С. 28-39; 2004. – № 1. – С. 3-19.
66. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і Запорозька Січ кінця XVI – середини XVII століть. – Дніпродзержинськ, 2007. – Кн. 2.: Генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі.
67. Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657-1687). – К.; Л.: НТШ, 2004.
68. Чухліб Т. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. – К.; Нью-Йорк: Ін-т історії України НАН України, 2003.

69. Чухліб Т. Переяслав 1654 року та проблема міжнародного утвердження Українського гетьманату. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003.
70. Чухліб Т.В. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663-1713). – К.: Києво-Могилянська академія, 2004.
71. Чухліб Т.В. Особливості зовнішньої політики І.Самойловича та проблема міжнародного становища Українського гетьманату в 1672-1686 рр. // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 48-66.
72. Чухліб Т.В. Петро Дорошенко. – К., 2007.
73. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. – К.: Наш час, 2007.
74. Чухліб Т.В. Гадяцька угода та ідея її відновлення в українсько-польських відносинах другої половини XVII ст. (до 350-річчя укладання) // УІЖ. – 2008. – № 3. – С. 45-74.
75. Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття. Причини і початок Руїни. – К., 1998.
76. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659-1667 рр.) / Пер. з рос. Л.Білик. – К., 2003.
77. Ярошинський О.Б. Волинь у роки Української національної революції середини XVII ст. –К.: Стилос, 2005.
78. Україна за роки незалежності. – К., 2002.
79. Українські ліві: Між соціалізмом і соціал-демократією. – К., 2000.
80. Чорнобильська трагедія: Документи і матеріали. – К., 1996.

4.Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

5.Засоби діагностики успішності навчання:

Самостійна (індивідуальна) робота з історичними джерелами, розв'язування історичних кросвордів, рефератів, контурні карти, виконання тестових завдань, творчі завдання, бліц-опитування, складання термінологічних словників і хронологічних таблиць, підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань, екскурсії в музеї та по визначних історичних місцях.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра історії, етнології та археології**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

28 серпня 2017 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ**

Ступінь бакалавра

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальності: 014.01 Середня освіта. (Українська мова та література), 014.02 Середня освіта(Мова і література (Англійська та друга іноземна мова)).

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальності: 035.01 Філологія (Українська мова і література), 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика), 035.04 Філологія (Переклад), 035.04 Германські мови та літератури(переклад включно)

Факультет філологічний, факультет іноземної філології

2017-2018 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія та культура України» для студентів спеціальності 014 Середня освіта: 014.01 Середня освіта. (Українська мова та література), Середня освіта 014.02 Середня освіта: Мова і література (Англійська та друга іноземна мова); спеціальності 035 Філологія: 035.01 Філологія (Українська мова і література), 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика), 035.04 Філологія (Переклад), 035.04 Германські мови та літератури(переклад включно)

Розробник: Рижева Надія Олександрівна, професор кафедри історії, етнології та археології, доктор історичних наук, професор _____(Рижева Н.О.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії, етнології та археології

Протокол № __ від «__» серпня 2017 р.

Т.в.о. завідувача кафедри _____ (Господаренко О.В.)

«__» серпня 2017 р.

Протокол від «28» серпня 2017 року № 12

Голова навчально-методичної комісії університету _____(Василькова Н. І.)

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ”:

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 01 Освіта; 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність (професійне спрямування): 014.01 Середня освіта. (Українська мова та література), 014.02 Середня освіта(Мова і література (Англійська та друга іноземна мова)), 035.01 Філологія (Українська мова і література), 035.10 Філологія (Прикладна лінгвістика), 035.04 Філологія (Переклад), 035.04 Германські мови та літератури(переклад включно)	<i>Рік підготовки:</i>	
		I-й	I-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 30 самостійної роботи студента - 60	Ступінь бакалавра	10 год.	4 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 год.	8 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	78 год.
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (30 % / 70 %).

2. Мета та завдання нормативної навчальної дисципліни “Історія та культури України”.

Мета викладання навчальної дисципліни “Історія та культура України” полягає у розкритті закономірностей та особливостей економічного, соціального, політичного та культурного розвитку України, її відносин з іншими народами та державами.

Завдання вивчення дисципліни “Історія та культура України”:

- подати наукову періодизацію історії України, характерні риси основних періодів в українській історії, їхні особливості, визначальні події та явища в кожному з них;

- узагальнити досвід національного державотворення, традиції української державності, значення боротьби українського народу за її відродження та збереження;

- розкрити історію соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в Україні, основні етапи українського національно-визвольного руху, його конкретний зміст та основні форми, визначити роль і місце в українській історії видатних історичних осіб;

- висвітлити зміст і особливості розвитку української матеріальної та духовної культури, її взаємозв’язок зі світовою культурою;

- показати найважливіші події та явища української історії в контексті світової історії, роль України в системі міжнародних відносин.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими **компетентностями**:

I. Загальнопредметні: Володіти основними фактами історичного минулого українського народу від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії та практики державотворення в сучасній українській державі;

II. Фахові: вміти самостійно добирати і опрацьовувати історичні документи, науково-популярну і довідкову літературу; співставляти інформацію з різних джерел; узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність історичних осіб; аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв’язки між ними; виділяти основне, об’єктивне і суб’єктивне; самостійно оцінювати і пояснювати історичний процес, робити висновки тощо.

1. Програма навчальної дисципліни «Історія та культури України»

Кредит 1.

Кредит 1. Стародавня та середньовічна історія України.

Тема 1. Давня та середньовічна історія України в загальному контексті розвитку світової цивілізації.

Дослов’янські поселення на території України. Трипільська культура.

Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста – держави (поліси) Північного Причорномор'я.

Походження, розселення та суспільний устрій східних слов'ян. Звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз. Східнослов'янські племена і державноплемінні союзи VI-IX ст.

Утворення Київської Русі. Політична система. Соціально-економічний розвиток. Внутрішня і зовнішня політика. Хрещення Русі. Феодальна роздробленість: причини, характер, наслідки. Київське, Чернігово-Сіверське, Переяславське князівства. Боротьба Русі проти монголо-татарських завойовників.

Галицько – Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Історичне значення Київської Русі і Галицько – Волинської держави. Культура України IX – першої половини XIV ст.

Включення до складу Литовської держави Східної Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини та Переяславщини. Захоплення Польщею Галичини та Молдавією Буковини. Закарпаття у складі Угорщини.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Кревська унія. Грюнвальдська битва. Ліквідація удільних князівств. Утворення Кримського ханства.

Соціально – економічний розвиток українських земель в другій половині XIV – середині XVI ст. Формування панщинно-фільваркового господарства. Магдебурзьке право. Литовські статuti. Устава на волоки.

Люблінська унія. Політичне та соціально-економічне становище українських земель у складі Речі Посполитої. Запровадження панщини. Культурний розвиток. Виникнення братств. Криза православ'я. Берестейська церковна унія.

Виникнення козацтва та його роль в історії українського народу. Запорозька Січ. Д.Вишневецький. Реєстрове козацтво. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст. Гетьман П.Конашевич – Сагайдачний.

Кредит 2. Україна в Новий час

Тема 2. Визначальні тенденції соціально – економічного розвитку українських земель в другій половині XVII – XIX ст.

Українські землі в середині XVII ст.: політичні та соціально-економічні реалії, посилення національно – релігійного гноблення та економічних утисків.

Причини, характер, рушійні сили і періодизація Національно-визвольної війни. Б.Хмельницький. Формування української козацької держави – Гетьманщини, її внутрішня і зовнішня політика.

Переяславська рада 1654 р. “Березневі статті”. Гетьманщина після смерті Б.Хмельницького. І.Виговський. І.Сірко. Розкол України на Правобережну і Лівобережну. Основні військово-політичні події 1663 – 1676 рр. Д.Дорошенко. Соціально-економічні та політичні наслідки Національно-визвольної війни, її історичне значення.

Внутрішня та зовнішня політика гетьмана І.Мазепи. Полтавська битва та її наслідки. Антиукраїнська політика російського царизму. “Конституція”

П.Орлика.

Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. П.Полуботок, Д.Апостол, К.Розумовський. Соціально – економічне становище. Ліквідація царизмом Гетьманщини і Запорозької Січі. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст.

Правобережні та західноукраїнські землі в другій половині XVII – XVIII ст. Поділи Речі Посполитої. Культура України в другій половині XVII – XVIII ст.

Українські землі у складі Російської імперії. Криза феодальної системи господарства. Участь українського населення у війні 1812 р. Декабристи в Україні. Початок українського національного відродження.

Кирило–Мефодіївське братство. Т.Г.Шевченко. Кримська війна 1853–1856 рр. і Україна. Реформи 1860-1870-х рр. Антиукраїнська політика царизму. Суспільно-політичний рух. Діяльність громад. М.Драгоманов. Виникнення українських політичних товариств і партій.

Політичний та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Національно – визвольний рух. “Руська трійця”. Головна руська рада. Москвофіли і народовці. Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Виникнення політичних партій. І.Франко. Українська культура в другій половині XVII–XIX.

Кредит 3. Новітня історія України

Тема 3. Україна на зламі епох: перспективні можливості та реалії часу (початок XX ст. – 1920 рр.).

Україна в Першій російській революції 1905 – 1907 рр. Соціально-економічні та політичні протиріччя між провідними європейськими державами на початку XX ст. Перша світова війна: загарбницькі плани воюючих держав; військові події, поразки та їх наслідки. “Українське питання” в роки Першої світової війни.

Лютнева революція 1917 р. в Росії. Початок української національно-демократичної революції. Доба Української Центральної Ради. М.Грушевський. Українська Народна Республіка (УНР). Українська держава гетьмана П.Скоропадського.

Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Директорія УНР. В.Винниченко. С.Петлюра. Селянський-повстанський рух.

Радянська Республіка (УСРР). Х.Раковський. Ризький мирний договір. Причини поразки і уроки української національно-демократичної революції 1917 – 1920 рр.

Тема 4. Україна у період створення тоталітарної системи: суперечливі тенденції розвитку та конкретні здобутки. Друга світова війна та Україна.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. УСРР в умовах непу (1921 – 1928 рр.).

Україна в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929 – 1938 рр.).

Індустріалізація в Україні: хід і наслідки. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932 – 1933 рр. Політичні репресії в Україні.

Політичне і соціально – економічне становище українських земель в складі Польщі, Румунії, Чехословаччини.

Україна в європейській політиці на передодні Другої світової війни. Початок Другої світової війни.

Приєднання основної частини західноукраїнських земель до СРСР та їх “радянська”. Напад фашистської Німеччини на СРСР. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору в Україні. Визволення України від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової для України.

Тема 5. Українська РСР у другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

Україна у першому повоєнному десятиріччі. Відбудова і розвиток народного господарства. Голод 1946 – 1947 рр. Завершення “радянської” західноукраїнських земель і рух Опору.

Україна в умовах десталінізації (“хрущовська відлига”). Соціально-економічний розвиток України в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. Наростання кризових явищ. Суспільно-політичне і духовне життя. Дисидентський рух в Україні.

Тема 6. Україна наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Україна і процес перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Проголошення незалежності України. Політичний і соціально-економічний розвиток незалежної України. Духовне життя суспільства. Україна на міжнародній арені. Революція гідності та її наслідки. Україна на сучасному етапі: проблеми і перспективи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Стародавня та середньовічна історія України.						
Тема 1. Давня та середньовічна історія України в загальному контексті розвитку світової цивілізації.	15	2	6			7
Кредит 2. Нова історія України.						
Тема 2. Визначальні тенденції розвитку Українських земель в другій половині XVII ст. – XIX ст.	15	2	6			7
Кредит 3. Новітня історія України						
Тема 3. Україна на зламі епох : перспективні можливості та реалії часу (початок ХХ ст. – 1920	15	2	2			11

pp.).					
Тема 4. Україна у період створення тоталітарної системи: суперечливі тенденції розвитку та конкретні здобутки. Друга світова війна та Україна.	15	2	2		11
Тема 5. Українська РСР у другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.	15	1	2		12
Тема 6. Україна наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	15	1	2		12
Усього годин:	90	10	20		60

4. Теми практичних занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Стародавня та середньовічна історія України.		
1	Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	2
2	Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.).	2
3	Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 pp.).	2
Кредит 2. Нова історія України.		
4	Україна в останній чверті XVII ст. – XVIII ст.	2
5	Економічний і соціально-політичний розвиток українських земель у XIX ст.	4
Кредит 3. Новітня історія України		
6	Україна на зламі епохи (на початку ХХ ст. – 1920 pp.)	2
7	Україна у 20-30-ті pp. ХХ ст. : суперечливі тенденції розвитку та конкретні здобутки. Друга світова війна та Україна.	2
8	Україна у складі СРСР – системна криза тоталітарного ладу (40-80 pp. ХХ ст.).	2
9	Україна на шляху незалежності (наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.).	2
	Разом	20

6. Самостійна робота.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Стародавня і середньовічна історія України.		
1	Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	8
2	Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.).	8
3	Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 pp.).	2
Кредит 2. Нова історія України.		
4	Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.	4
5	Україна у XIX – на початку ХХ ст.	4
Кредит 3. Новітня історія України		
6	Україна на зламі епох (1914-1920 pp.).	8
7	Україна в 20-30-ті роки ХХ ст.	6
8	Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 pp.).	6
9	Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ ст.	8
10	Україна наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	6
	Разом	60

7. Індивідуальні заняття.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	2
2	Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.).	2
3	Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.	1
4	Україна на зламі епох (1914-1920 рр.).	1
5	Українська РСР в другій половині 40-х – першій половині 80-х років XX ст.	2
6	Україна наприкінці XX – на початку XXI ст.	2
	Разом	10

8. Індивідуальне навчально - дослідне завдання.

Кредит 1. Стародавня і середньовічна історія України.

1. Найдавніші поселення первісних людей на Миколаївщині.
2. В.В.Хвойко – першовідкривач трипільської культури.
3. Антський племінний союз.
4. Землеробсько-скотарські племена трипільської культури на території України.
5. Античне місто-держава Ольвія: поява, розвиток та історичне значення.
6. Походження, розселення та устрій східних слов'ян.
7. Релігійні вірування східних слов'ян.
8. Теорії походження Київської Русі.
9. Соціальна структура Київської Русі.
10. Політичний портрет князя Володимира Великого.
11. Хрещення Русі та його історичне значення.
12. Політичний портрет князя Ярослава Мудрого.
13. Володимир Мономах: внутрішня і зовнішня політика.
14. Політичний портрет князя Данила Романовича (Галицького).
15. Міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії Європи.
16. Характерні риси та особливості феномену культури Київської Русі.
17. Феодальна роздробленість Київської Русі – виняток історії чи закономірність?
18. Державна символіка Київської Русі.
19. Київське князівство в період феодальної роздробленості.
20. Чернігівське князівство в період феодальної роздробленості.
21. Переяславське князівство в період феодальної роздробленості.
22. Південно-західні руські князівства під владою Золотої Орди.
23. Культура періоду роздробленості Русі (XII – перша половина XIV ст.).
24. Розвиток ремесла і торгівлі в Україні (XIV – перша половина XVII ст.).
25. Причини, час і місце заснування Запорозької Січі.
26. Територіально-адміністративний устрій Запорозької Січі.
27. Звичаї та закони українських козаків.
28. Постать П. Конашевича-Сагайдачного в історії України.

29. Кримське ханство і Україна (друга половина XV – перша половина XVII ст.).
30. Люблінська унія 1569 р.: здобутки і втрати для українського народу.
31. Берестейська церковна унія: причини, зміст, наслідки.
32. Братства в Україні наприкінці XVI – першій половині XVII ст.
33. Козацько-селянські повстання кінця XVI – 30-х рр. XVII ст.: спільні риси і характерні особливості.
34. Особливості української культури XIV – першої половини XVII ст.
35. Характерні риси панщинно-фільваркового господарства в Україні.
36. Богдан Хмельницький як державний діяч.
37. Сподвижники Богдана Хмельницького періоду Національно-визвольної війни.
38. Українсько-російські зв'язки в роки Національно-визвольної війни.
39. Західноукраїнські землі в роки Національно-визвольної війни 1648-1676 рр.
40. Переяславська Рада і “Березневі статті” 1654 р. – погляд із сьогодення.
41. Андрусівське перемир'я і “Вічний мир”: зміст і наслідки для України.
42. Політичний портрет гетьмана І.Виговського.
43. І.Сірко – кошовий отаман Запорозької Січі.
44. Політичний портрет гетьмана П.Тетері.
45. Політичний портрет гетьмана І.Брюховецького.
46. Політичний портрет гетьмана Д.Дорошенка.
47. Політичний портрет гетьмана Д.Многогрішного.
48. Політичний портрет гетьмана І.Самойловича.
49. Політичний портрет гетьмана Ю.Хмельницького.

Кредит 2. Нова історія України.

1. Політичний портрет П.Орлика.
2. Політичне становище на Правобережній Україні в роки Північної війни.
3. Особливості розвитку української культури в останній чверті XVII-XVIII ст.
4. Кошовий отаман К.Гордієнко.
5. Запорозька Січ в роки Північної війни.
6. Постаць гетьмана І.Мазепи в історії України: погляд із сьогодення.
7. Політичний портрет гетьмана І.Скоропадського.
8. Політичний портрет гетьмана П.Полуботка.
9. Політичний портрет гетьмана Д.Апостола.
10. Порівняльна характеристика соціально-економічного розвитку Лівобережної і Правобережної України в кінці XVII-XVIII ст.
11. Нова Січ у 1734-1775 рр.
12. Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст.
13. Колонізація Південної України в другій половині XVIII ст.
14. Заснування міста Миколаєва.
15. Кримське ханство в другій половині XVIII ст.
16. Ліквідація Запорозької Січі у 1775 р.
17. Задунайська Січ та подальша доля українського козацтва.

18. Політичний портрет гетьмана К.Розумовського.
19. П.Калнишевський – останній кошовий отаман Запорозької Січі.
20. Гайдамацький рух. Коліївщина.
21. Рух опришків. О.Довбуш.
22. Україна в роки Вітчизняної війни 1812 р.
23. Декабристи в Україні.
24. Постать Т.Г.Шевченка в українському національно-визвольному русі.
25. Кирило-Мефодіївське братство та його роль в українському національному русі.
26. “Руська трійця” в українському національному русі.
27. Український національний рух в роки революції 1848-1849 рр. в Австрійській імперії
28. Народний герой Лук’ян Кобилиця.
29. Устим Кармалюк: історія життя та боротьби.
30. Культурне життя на Миколаївщині в першій половині XIX ст.
31. Кримська війна 1853-1856 рр. і Україна.
32. Зміст та особливості проведення реформ 1860-1870-х рр. в Україні.
33. Валуєвський циркуляр 1863р. та Емський указ 1876 р.: причини прийняття, зміст і наслідки для України.
34. М.Драгоманов: історико-біографічний нарис.
35. В.Антонович як культурний діяч.
36. Національно-культурна діяльність “Старої Громади” в 70-80-х рр. XIX ст.
37. Одеська громада в 70-80-х рр. XIX ст.
38. Російське народництво в Україні у 70-х рр. XIX ст.
39. Робітничі організації в Україні 70-80-х рр. XIX ст.
40. Марксистські гуртки і перші соціал-демократичні організації в Україні: ідеологія і діяльність.
41. “Братство тарасівців” в українському національно-політичному русі.
42. Заснування і діяльність культурно-освітнього товариства “Просвіта” в Західній Україні.
43. Заснування і діяльність Наукового товариства ім. Т.Шевченка в Західній Україні.
44. Виникнення перших українських політичних партій в Галичині.
45. Обґрунтуйте (або заперечте) твердження, що політика Австро-Угорщини щодо західноукраїнських земель у XIX – на початку XX ст. мала колоніальний характер.
46. Обґрунтуйте (або заперечте) твердження, що політика Російської імперії щодо українських земель у XIX – на початку XX ст. мала колоніальний характер.
47. Розвиток культури на Миколаївщині в другій половині XIX ст.
48. Виникнення перших українських політичних партій в Наддніпрянській Україні.
49. Аграрна реформа П.Столипіна в Україні: причини, особливості проведення, наслідки.
50. М.М.Аркас: життя та діяльність.
51. Миколаївська “Просвіта”.

52. Український національно-визвольний рух в роки революції 1905-1907 рр.
53. Створення та діяльність “Спілки визволення України” в роки Першої світової війни.
54. Українські Січові Стрільці в роки Першої світової війни.
55. Розвиток культури на Миколаївщині на початку ХХ ст.
56. Політична діяльність М.Грушевського в роки української національно-демократичної революції: здобутки і прорахунки.
57. Універсали Центральної Ради.
58. ЗУНР: здобутки і прорахунки.
59. Брестський мир 27 січня (9 лютого) 1918 р.: зміст і наслідки для України.
60. Встановлення радянської влади в Україні (грудень 1917-1920 рр.).
61. Порівняльна характеристика політичних портретів В.Винниченка і С.Петлюри.
62. П.Скоропадський як державний діяч.
63. Політичний портрет М.Міхновського.
64. Український національно-визвольний рух у Північній Буковині (1917-1920 рр.).
65. Український національно-визвольний рух у Закарпатті (1917-1920 рр.)
66. Н.Махно: політичний портрет.
67. Злука УНР і ЗУНР: передумови, перебіг подій, наслідки.
68. Причини та наслідки єврейських погромів 1917-1920 рр. в Україні.
69. Миколаївщина в роки української національно-демократичної революції та громадянської війни.

Кредит 3. Новітня історія України

1. “Воєнний комунізм” і неп в Україні: порівняльна характеристика.
2. Політика українізації в 20-30-ті роки ХХ ст.: досягнення і прорахунки.
3. Релігійне питання в УСРР в період непу.
4. Миколаївщина в роки непу.
5. Український “націонал-комунізм” у 1920-ті роки.
6. Антицерковна політика КП(б)У в 1930-ті рр.
7. Масові репресії в Україні 1930-х рр.: причини і наслідки.
8. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні: причини і наслідки.
9. Освітняни Миколаївщини – жертви сталінських репресій.
10. Судові політичні процеси 1930-х рр. в Україні.
11. Євген Коновалець: політичний портрет.
12. Інтегральний націоналізм Дмитра Донцова.
13. Андрій Шептицький – митрополит греко-католицької церкви.
14. “Розстріляне відродження” в Україні.
15. ОУН у 1929-1939 рр.: ідеологія, політичні керівники, методи діяльності.
16. “Мюнхенська змова” і доля Карпатської України.
17. Августин Волошин: життя та діяльність.
18. Степан Бандера: політичний портрет.
19. Андрій Мельник: політичний портрет.

20. Радянсько-німецькі договори 1939 року: причини укладення, зміст і наслідки.
21. Політика “радянзації” західноукраїнських земель (1939-1941 рр.).
22. Нацистський окупаційний режим в Україні (1941-1944 рр.).
23. “Акт проголошення відновлення Української держави” 30 червня 1941 р.: обставини прийняття, зміст, наслідки та історичне значення.
24. ОУН-УПА в 1942-1944 рр.
25. Роман Шухевич – Головний командир Української повстанської армії.
26. Партизанський командир Сидір Ковпак.
27. Партизанський командир Олексій Федоров.
28. Радянський партизанський і підпільний рух на Миколаївщині в роки війни.
29. Діяльність націоналістичного підпілля Півдня України в роки німецько-румунської окупації.
30. Голокост на Миколаївщині.
31. Трудовий героїзм українського народу в роки війни.
32. Визволення Миколаєва від німецько-фашистських окупантів.
33. Вклад українського народу в розгром нацистської Німеччини.
34. Акція “Вісла”: причини проведення, зміст, наслідки.
35. Суспільно-політична та бойова діяльність ОУН-УПА у 1944-1954 рр.
36. Політичний портрет генерал-хорунжого Романа Шухевича.
37. “Радянська” західноукраїнських земель у другій половині 1940-х рр.
38. “Жданівщина” в Україні: причини, зміст, наслідки.
39. Голод 1946-1947 рр. в Україні: причини, хід подій, наслідки.
40. Кримськотатарський національний рух (друга половина 1940-х – початок 1990-х рр.).
41. Реформи М.Хрущова і Україна.
42. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа.
43. Політичний портрет Петра Шелеста.
44. “Шістдесятники” у національно-культурному житті України.
45. Дисидентський рух в Україні (1964-1980-ті рр.).
46. Чорнобильська катастрофа: причини, хід подій, наслідки.
47. Політичний портрет Володимира Щербицького.
48. Етапи політики перебудови в УРСР.
49. Український національно-визвольний рух в роки перебудови.
50. Антиконституційний заколот 19-21 серпня 1991 р. і Україна.
51. Державна символіка України: історія і сучасність.
52. Співдружність Незалежних Держав і Україна: здобутки, проблеми, перспективи.
53. Леонід Кравчук – Президент України.
54. Леонід Кучма – Президент України.
55. Віктор Ющенко – Президент України.
56. Політичний портрет Юлії Тимошенко.
57. Політичний портрет Віктора Януковича.
58. Українська діаспора на сучасному етапі.

59. Формування багатопартійності в незалежній Україні
60. Кримська автономія на сучасному етапі: проблеми і перспективи.
61. Україна і НАТО.
62. Релігійне життя в незалежній Україні.
63. Міжнаціональні відносини в незалежній Україні.
64. Помаранчева революція: причини, перебіг подій, наслідки.

9. Методи навчання.

Лекції, семінарські заняття, самостійна (індивідуальна) робота з історичними джерелами, картами, розв'язування історичних кросвордів, виконання тестових завдань, бліц-опитування, складання термінологічних словників і хронологічних таблиць, підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань, екскурсії в музеї та по визначних історичних місцях, робота в мережі Інтернет.

10. Методи контролю.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з курсу “Історія та культури України” здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань - іспит.

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, виконання практичних робіт, умінь самостійно опрацьовувати тести, складання конспекту, написання звіту, реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (іспиту) є підсумкова перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

Критерії оцінювання:

а) при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- впевненість, емоційність та аргументованість;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;

- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Для визначення ступеню оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінювання застосовуються наступні рівні досягнень студентів.

Високий рівень. Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Достатній рівень. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

Задовільний рівень. Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

Низький рівень. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Незадовільний рівень. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Встановлюється порядок перерахунку рейтингових показників до нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання у традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	35-49		

11. Методичне забезпечення.

Навчально-методичний комплекс.

12. Література до курсу

Базова література:

1. Адміністративно-територіальний устрій України: Довідник. – К., 2005.
2. Алексєєв Ю.М., Вертегел А.Г., Даниленко В.М. Історія України. – К., 2003.

3. Алексєєв Ю.М., Кравченко Н.М., Крижанівська В.П. Вступ до історії: Курс лекцій. – К., 2001.
4. Бойко О. Історія України. – К., 2005.
5. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні: Хронологічний довідник. – Вид. 2-ге, допов., доопрац. – К.: Наук. думка, 2005.
6. Видатні постаті України: Біографічний довідник. – К.: МАУП, Книжкова палата України, 2004.
7. Енциклопедія історії України: В 5 т. / Гол. редкол. В.А.Смолій. – К.: Наук. думка, 2005.
8. Іванченко Р.П. Історія без міфів. Бєсїди з історії української державності. – Вінниця: Континент-Прим,, 2004.
9. Ільєнко І. В пазурах у двоглавого: Українство під царським гнітом (1654-1917). – К.: Ярославів Вал, 2004.
10. Історія України / За ред. Б.Д.Лановика – К., 2000.
11. Історія України: Навч. посіб. / О.Бажан, О.Бїлоусько, В.Власов, Ю.Мицик. – К.: Дельта, 2006.
12. Історія України: Навч. посіб. для студ. неїстор. спец. вищих закл. освіти / За заг. ред. М.І.Бушина, О.І.Гуржїя. – Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2007.
13. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2006.
14. Історія України. Документи. Матеріали / Уклад., комент. В.Короля. – К., 2001.
15. Історія українського селянства: Нариси в 2 т. – К.: Наук. думка, 2006.
16. Король В. Історія України. – К., 2005.
17. Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К., 1996.
18. Литвин В. Історія України: Підручник. – К.: Наук. думка, 2006.
19. Магочій П.Р. Історія України. – К.: Критика, 2007.
20. Миколаївщина: літопис історичних подій // Під заг. ред. проф. М.М.Шитюка. – Миколаїв, 2002.
21. Михальчук П.А. Історія України: Навч. посіб. – Тернопіль, 2003.
22. Михальчук П.А. Історія України. Хронол. і термін. довідник. – Тернопіль, 2004.
23. Новїтня історія України (1900-2000): Підручник / А.Г.Слісаренко, В.І.Гусєв, В.П.Дрожжин та ін. – К., 2000.
24. Остафїйчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. посіб. – 4-те вид., випр. – К.: Знання-Прєс, 2008.
25. Панченко О. Україна і євреї. – Гадяч, 2006.
26. Попок А.А. Українці на Далекому Сходї: організації, подїї, персоналії: Довідник. – К.: Альтерпрєс, 2004.
27. Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І.Ф.Кураса. – К., 2003.
28. Рєєнт О.П., Шевченко В.М. Історія України у схемах і таблицях: Навч. посіб. для вузів і шкїл. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.

29. Савченко Н.М., Подольський М.К. Історія України: модульний курс: Навч. посіб. – К.: Вид-во Фірма “ІНКОС”, “Центр навчальної літератури”, 2006.
30. Світлична В.В. Історія України: Навч. посіб. – 4-е вид. – К.: Каравела, 2008.
31. Сергійчук В.І. Національна символіка України. – К., 1992.
32. Солдатенко В., Крижанківський В., Левенець Ю. Українська ідея: Історичний нарис. – К., 1995.
33. Субтельний О. Україна: Історія. – К., 1993.
34. Україна і Росія в історичній ретроспективі / В.Ф.Верстюк, В.М.Горобець, О.П.Толочко. – К.: Наук. думка, 2004. – Т.1: Українські проекти в Російській імперії.
35. Українське козацтво: Мала енциклопедія. – К.: Запоріжжя, 2002.
36. Федака С. Літописні джерела з історії княжої і козацької України-Русі. – Ужгород: Вид-во В.Падяка, 2003.
37. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2 т. – К., 1997.
38. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К., 1999.
39. Шкварець В.П. Мельник М.Ф. Історія рідного краю. Миколаївщина: Навч. посіб. – 2-ге вид., доопр., виправл., доп. – Миколаїв, 2004.
40. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Вид. 2-ге, переробл. та розшир. – К.: Критика, 2005.

Допоміжна література:

1. Баран В.Д. Княжий Галич в історії України // УІЖ. – 2001. – № 5. – С. 67-74.
2. Баран В.Д. Історичні витоки українського народу. – К.: Генеза, 2005.
3. Войтович Л. Княжа доба на Русі: портрети еліти. – Біла Церква, 2006.
4. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. – К.: Стилос, 2006.
5. Давньоруські любомудри. – К.: КМ Академія, 2004.
6. Духовна спадщина Київської Русі: Зб. наук. пр. – Одеса, 1997. – Вип. 1, 2.
7. Іванченко Р. Українська державницька ідея в суспільно-політичній думці IX-XIII ст. – Вид. 2-ге доп. – К.: Київський міжнар. ун-т, 2006.
8. Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство. (До 800-ліття утворення) // УІЖ. – 2000. – № 1. – С. 25-31.
9. Котляр М.Ф. Данило Романович Галицький // Київська старовина. – 2001. – № 2.
10. Котляр М.Ф. Воєнне мистецтво Давньої Русі. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
11. Котляр М.Ф. Рюриковичі в Галичині й на Волині // УІЖ. – 2008. – № 3. – С. 30-44.
12. Круглий стіл “Початок Русі: Південь і Північ” // УІЖ. – 2008. – № 3. – С. 4-29.

13. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках “Українського історичного журналу” (1987-2007 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.
14. Моця О.П. Рівні етнічної самосвідомості давньоруського населення // УІЖ. – 2006. – № 2. – С. 4-10.
15. Моця О.П. Південна “Руська земля”. – К.: Ін-т археології України НАН України, 2007.
16. Моця О. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів. – УІЖ. – 2007. – № 1. – С. 4-19.
17. Недужко Ю.В. Тисячоліття хрещення Руси-України. Відзначення світовою громадськістю всесвітньо-історичної події. – Луцьк, 2003.
18. Ричка В.М. Київська Русь: проблеми, пошуки, інтерпретації // УІЖ. – 2001. – № 2. – С. 23–33.
19. Ричка В. Княгиня Ольга. – К.: Альтернативи, 2004.
20. Ричка В.М. “Київ – Другий Єрусалим” (з історії політичної думки та ідеології середньовічної Русі). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
21. Толочко О. Чи була “візантійська реформа” Володимира Святославича? – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
22. Толочко П.П. Дворцовые интриги на Руси. – К., 2001.
23. Толочко П.П. Древнерусская народность: воображаемая или реальная. – Санкт-Петербург: Алетейя, 2005.
24. Шип Н.А. Дискусія про термін “Русь” // УІЖ. – 2002. – № 6. – С. 92-107.
25. Шип Н.А. Україна-Русь у міжнародній торгівлі (IX-XIII ст.). – К.: Мін-во економіки України УАЗТ, 2007.
26. Юсова Н.М. Ідейна й термінологічна генеалогія поняття “давньоруська народність” // УІЖ. – 2006. – № 4. – С. 101-129.
27. Винар Л. Козацька Україна: Вибрані праці / Ред. В.Степанков. – К.; Л.; Нью-Йорк, 2003.
28. Гуржій О.І. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний. – К.: Україна, 2005.
29. Гуржій О. Український хутір XV-XVIII ст.: Історичний нарис. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
30. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. – К.: Дніпро, 2006.
31. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006. – Т. 1.
32. Каляндрук Т. Загадки козацьких характерників. – Л.: Піраміда, 2006.
33. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках «Українського історичного журналу» (1987-2007 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.
34. Плохій С. Наливайкова віра: Козацтво та релігія в ранньомодерній Україні. – К.: Критика, 2005.
35. Реєнт О.П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007.

36. Синьоводська проблема у новітніх дослідженнях: 3б. ст. / Наук. ред. Ф.М.Шабульдо. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
37. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і Запорозька Січ кінця XVI – середини XVII століть. – Дніпродержинськ, 2007. – Вип. 2.: Генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі.
38. Тимошенко Л. Берестейська унія 1596 р.: Навч. посіб. – Дрогобич: Коло, 2004.
39. Україна на стародавніх картах. Кінець XV – перша половина XVII ст. – К.: ДНВП “Картографія”, 2004.
40. Фігурний Ю. Історичні витоки українського лицарства: Нариси про зародження і розвиток козацької традиційної культури та національне військово мистецтво в українознавчому вимірі. – К.: Стилос, 2004.
41. Черкас Б. Україна в політичних відносинах Великого князівства Литовського з Кримським ханатом (1515-1540). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2006.
42. Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. –2 вид. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006.
43. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: У 3 т. – К., 1990,1991.
44. Борисенко В.Й., Бульвінський А.Г., Візер С.О. Еволюція українсько-російських відносин у другій половині XVII ст. – К.: Старий світ, 2006.
45. Брехуненко В. Московська експансія і Переяславська рада 1654 року. – К.: Ін-т археології та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, 2005.
46. Бульвінський А.Г. Дипломатичні зносини України в період гетьманування Івана Виговського (серпень 1657 – серпень 1659 рр.) // УІЖ. – 2005. – № 1. – С. 125-138.
47. Горобець В.М. Зовнішня політика Гетьманату другої половини 50-х рр. XVII ст.: впливи суспільно-політичного протистояння в Україні та трансформацій регіональних геополітичних процесів // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 16-47.
48. Горобець В.М., Струкевич О.К. Українсько-російські політичні відносини другої половини XVII-XVIII ст.: Тенденції, характер, етапи // УІЖ. – 1997. – № 1.
49. Заруба В.М. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648-1782 рр. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2007.
50. Збірник козацьких літописів: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. – К.: Дніпро, 2006.
51. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – Т. 2.
52. Коваленко С. Україна під булавою Богдана Хмельницького: Енциклопедія. – К.: Стікс-Ко, 2007. – Т. 1.
53. Крикун М. Між війною і радою. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття: Статті і матеріали. – К.: Критика, 2006.
54. Матях В.М. Національний історичний процес за доби середньовіччя і раннього нового часу: Тематична репрезентативність на сторінках

- «Українського історичного журналу» (1987-2007 рр.) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 67-81.
55. Мицик Ю. Гетьман Іван Виговський. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004.
 56. Наслідки Переяславської ради 1654 року: 3б. ст. – К.: Смолоскип, 2004.
 57. Огієнко І. Богдан Хмельницький. – К.: Наша культура і наука, 2004.
 58. Переяславська рада та українсько-російська угода 1654 року: Історія, історіографія, ідеологія (Матеріали міжнародного “круглого столу”). – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005.
 59. Реєнт О.П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007.
 60. Смолій В.А., Ричка В.М. Угоди гетьманського уряду України з Московською державою (1654-1764) очима правознавця // УІЖ. – 1993. – № 4-6.
 61. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція 1648-1676 років крізь призму століть // УІЖ. – 1998. – № 1-3.
 62. Смолій В.А., Степанков В.С. Політична система українського суспільства у роки Національної революції XVII століття. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008.
 63. Сокирко О. Лицарі другого сорту. Наймане військо Лівобережної Гетьманщини 1669-1726 рр. – К.: Темпора, 2006.
 64. Степанков В.С. Українська революція 1648-1676 рр. у контексті європейського революційного руху XVI-XVII ст.: спроба порівняльного аналізу // УІЖ. – 1997. – № 1. – С. 3-21.
 65. Степанков В.С. Переяславська присяга 1654 р.: зміст і наслідки // УІЖ. – 2003. – № 6. – С. 28-39; 2004. – № 1. – С. 3-19.
 66. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і Запорозька Січ кінця XVI – середини XVII століть. – Дніпродзержинськ, 2007. – Кн. 2.: Генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі.
 67. Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657-1687). – К.; Л.: НТШ, 2004.
 68. Чухліб Т. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. – К.; Нью-Йорк: Ін-т історії України НАН України, 2003.
 69. Чухліб Т. Переяслав 1654 року та проблема міжнародного утвердження Українського гетьманату. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003.
 70. Чухліб Т.В. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663-1713). – К.: Києво-Могилянська академія, 2004.
 71. Чухліб Т.В. Особливості зовнішньої політики І.Самойловича та проблема міжнародного становища Українського гетьманату в 1672-1686 рр. // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 48-66.
 72. Чухліб Т.В. Петро Дорошенко. – К., 2007.
 73. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. – К.: Наш час, 2007.
 74. Чухліб Т.В. Гадяцька угода та ідея її відновлення в українсько-польських відносинах другої половини XVII ст. (до 350-річчя укладання) // УІЖ. – 2008. – № 3. – С. 45-74.

75. Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття. Причини і початок Руїни. – К., 1998.
76. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини: Від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659-1667 рр.) / Пер. з рос. Л.Білик. – К., 2003.
77. Ярошинський О.Б. Волинь у роки Української національної революції середини XVII ст. –К.: Стилос, 2005.
78. Україна за роки незалежності. – К., 2002.
79. Українські ліві: Між соціалізмом і соціал-демократією. – К., 2000.
80. Чорнобильська трагедія: Документи і матеріали. – К., 1996.

14. Інформаційні ресурси

Історія України – History of Ukraine (Інститут історії України НАН України)

6. Програма практичної підготовки

Практична підготовка студентів з дисципліни «Історія та культура України» не передбачена навчальним планом.

7. Засоби діагностики навчальних досягнень студентів

1. Метод усного контролю.

Етапи усного опитування: постановка вчителем питань (завдань) з урахуванням специфіки предмета і вимог програми; підготовка студентів до відповіді і викладення своїх знань: корекція і самоконтроль викладених знань по ходу відповіді; аналіз і оцінка відповіді.

2. Методи письмового контролю (письмові контрольні роботи, реферати).

3. Тестова перевірка знань.

4. Самоконтроль і самооцінка.

5. Іспит.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з курсу здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (іспит).

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, виконання практичних робіт, умінь самостійно опрацьовувати тести, складання конспекту, написання звіту, реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (заліку) є підсумкова перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

6. Метод усного контролю.

Етапи усного опитування: постановка вчителем питань (завдань) з урахуванням специфіки предмета і вимог програми; підготовка студентів до відповіді і викладення своїх знань: корекція і самоконтроль викладених знань по ходу відповіді; аналіз і оцінка відповіді.

7. Методи письмового контролю (письмові контрольні роботи, реферати).
8. Тестова перевірка знань.
9. Самоконтроль і самооцінка.
10. Іспит.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з курсу здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (іспит).

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмного матеріалу, виконання практичних робіт, умінь самостійно опрацьовувати тести, складання конспекту, написання звіту, реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (іспит) є підсумкова перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

Критерії оцінювання:

а) при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;

впевненість, емоційність та аргументованість;

- впевненість, емоційність та аргументованість;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;

- цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Для визначення ступеню оволодіння навчальним матеріалом із подальшим його оцінювання застосовуються наступні рівні досягнень студентів.

Високий рівень. Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Достатній рівень. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

Задовільний рівень. Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

Низький рівень. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Незадовільний рівень. Студент не володіє навчальним матеріалом. Встановлюється порядок перерахунку рейтингових показників до нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання у традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS.

8. Навчальні-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо

1. Графічні засоби (карти, картини, малюнки, креслення, схеми);
2. Технічні засоби (презентації, кінофільми);
3. Підручники і навчальні посібники;
4. Комп'ютер.

9. Конспект лекцій з дисципліни

Тема 1. Давня та середньовічна історія України в загальному контексті розвитку світової цивілізації.

План

1. Історія та культура України: вступ до курсу.
2. Давньослов'янські поселення на території України.
3. Походження, розселення та суспільний устрій східних слов'ян.
4. Київська Русь. Галицько-Волинська держава.
5. Соціально-економічний і політичний розвиток України у XIV - першій половині XVII.
6. Виникнення козацтва. Запорозька Січ.

Дослов'янські поселення на території України. Трипільська культура. Кіммерійці, скіфи, сармати. Античні міста-держави (поліси) Північного Причорномор'я.

Походження, розселення та суспільний устрій східних слов'ян. Звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз. Східнослов'янські племена і державноплемінні союзи VI-IX ст.

Утворення Київської Русі. Політична система. Соціально-економічний розвиток. Внутрішня і зовнішня політика. Хрещення Русі. Феодальна роздробленість: причини, характер, наслідки. Київське, Чернігово-Сіверське, Переяславське князівства. Боротьба Русі проти монголо-татарських завойовників.

Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Історичне значення Київської Русі і Галицько-Волинської держави. Культура України IX – першої половини XIV ст.

Включення до складу Литовської держави Східної Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини та Переяславщини. Захоплення Польщею Галичини та Молдавією Буковини. Закарпаття у складі Угорщини.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Кревська унія. Грюнвальдська битва. Ліквідація удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Вхідження Сіверської землі до складу Московської держави.

Соціально-економічний розвиток українських земель в другій половині XIV – середині XVI ст. Формування панщинно-фільваркового господарства. Магдебурзьке право. Литовські статuti. Устава на волоки.

Люблінська унія. Політичне та соціально-економічне становище українських земель у складі Речі Посполитої. Запровадження панщини. Культурний розвиток. Виникнення братств. Криза православ'я. Берестейська церковна унія.

Виникнення козацтва та його роль в історії українського народу. Запорозька Січ. Д.Вишневецький. Реєстрове козацтво. Боротьба проти турків і татар. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст. Гетьман П.Конашевич-Сагайдачний.

Література

1. Баран В.Д. Історичні витоки українського народу. – К.: Генеза, 2005.
2. Винокур О., Трубчанінов С. Давня і середньовічна історія України. – К., 1996.
3. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. – К.: Стилос, 2006.
4. Давня історія України: У 2 кн. – К., 1994, 1995.
5. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. – К., 1998.
6. Моця О.П. Південна “Руська земля”. – К.: Ін-т археології України НАН України, 2007.
7. Прицак О. Походження Русі. Стародавні скандинавські джерела. – К., 1997. – Т. 1.
8. Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1995.
9. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Вид. 2-ге, переробл. та розшир. – К.: Критика, 2005.

Тема 2. Визначальні тенденції соціально-економічного розвитку українських земель в другій половині XVII - XIX ст.

План

1. Національно-визвольна війна українського народу (1648 – 1676 рр.).
2. Інкорпораційна політика російського царизму. Ліквідація царизмом Гетьманщини і Запорозької Січі.
3. Економічний і суспільно-політичний розвиток українських земель у складі Російської імперії у XVIII – XIX ст.
4. Західноукраїнські землі у XVIII – XIX ст.

Українські землі в середині XVII ст.: політичні та соціально-економічні реалії, посилення національно-релігійного гноблення та економічних утисків.

Причини, характер, рушійні сили і періодизація Національно-визвольної війни. Б.Хмельницький. Формування української козацької держави – Гетьманщини, її внутрішня і зовнішня політика.

Переяславська рада 1654 р. “Березневі статті”. Гетьманщина після смерті Б.Хмельницького. І.Виговський. І.Сірко. Розкол України на Правобережну і Лівобережну. Основні військово-політичні події 1663-1676 рр. Д.Дорошенко. Соціально-економічні та політичні наслідки Національно-визвольної війни, її історичне значення.

Внутрішня та зовнішня політика гетьмана І.Мазепи. Полтавська битва та її наслідки. Антиукраїнська політика російського царизму. “Конституція” П.Орлика.

Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. П.Полуботок, Д.Апостол, К.Розумовський. Соціально-економічне становище. Ліквідація царизмом Гетьманщини і Запорозької Січі. Україна в російсько-

турецьких війнах другої половини XVIII ст.

Правобережні та західноукраїнські землі в другій половині XVII - XVIII ст. Поділи Речі Посполитої. Культура України в другій половині XVII - XVIII ст.

Українські землі у складі Російської імперії. Криза феодальної системи господарства. Участь українського населення у війні 1812 р. Декабристи в Україні. Початок українського національного відродження.

Кирило-Мефодіївське братство. Т.Г.Шевченко. Кримська війна 1853-1856 рр. і Україна. Реформи 1860–1870-х рр. Антиукраїнська політика царизму. Суспільно-політичний рух. Діяльність громад. М.Драгоманов. Виникнення українських політичних товариств і партій.

Політичний та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель. Національно-визвольний рух. “Руська трійця”. Головна руська рада. Москвофіли і народовці. Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Виникнення політичних партій. І.Франко. Українська культура в другій половині XVII – XIX ст.

Література

1. Бачинська О. Історія українського козацтва XV-XX ст.: Навч.-метод. пос. – Одеса: Астропринт, 2007. – Ч. 2.: Кінець XVIII-XX ст.
2. Голобуцький В. Запорізька Січ в останні часи свого існування. 1732-1775. – К., 1991.
3. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право. – К., 1996.
4. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – Т. 2.
5. Крикун М. Між війною і радістю. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття: Статті і матеріали. – К.: Критика, 2006.
6. Павленко С. Іван Мазепа як будівничий української культури. – К.: Києво-Могилянська академія, 2005.
7. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея XVII–XVIII століть. Проблеми формування, еволюції, реалізації. – К., 1997.
8. Смолка А.О. Соціально-економічна думка та політика в Україні XVII – на початку XVIII ст. – К., 1996.
9. Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. / Пер. з англ. В.Кулика. – К., 1994.
10. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. – К.: Наш час, 2007.

Тема 3. Україна на зламі епох: перспективні можливості та реалії часу (початок XX ст. – 1920 рр.).

План

1. Україна в роки Першої світової війни

2. Лютнева буржуазно-демократична революція та Україна. Доба Української Центральної Ради.
3. Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського. Доба Директорії УНР.
4. Західноукраїнська Народна Республіка. Злука УНР і ЗУНР.
5. Утвердження радянської влади в Україні. Причини, поразки, уроки та історичне значення української національно-демократичної революції 1917 – 1920 рр.

Україна в Першій російській революції 1905-1907 рр. Соціально-економічні то політичні протиріччя між провідними європейськими державами на початку ХХ ст. Перша світова війна: загарбницькі плани воюючих держав; військові події, поразки та їх наслідки. “Українське питання” в роки Першої світової війни.

Лютнева революція 1917 р. в Росії. Початок української національно-демократичної революції. Доба Української Центральної Ради. М.Грушевський. Українська Народна Республіка (УНР). Українська держава гетьмана П.Скоропадського.

Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Директорія УНР. В.Винниченко. С.Петлюра. Селянський-повстанський рух.

Радянська Республіка (УСРР). Х.Раковський. Ризький мирний договір. Основні причини поразки української національно-демократичної революції 1917-1920 рр.: низький рівень національної свідомості українців і, як наслідок, слабка соціальна база визвольного руху; очолила національну революцію українська інтелігенція, яка розраховувала на підтримку селян. Інтелігенція була малочисельною, а селяни – політично несвідомими, неосвіченими, неорганізованими, розпорошеними і піддалися на лозунги більшовиків; робітники, підприємці, поміщики в більшості своїй не підтримали ідею незалежності України; відсутність єдності в діях українських національних сил, які не пішли на компроміс в ім'я загальнонаціональних інтересів. Центральну Раду шляхом перевороту ліквідував гетьман П.Скоропадський, гетьманський режим впав під тиском Директорії УНР, українські комуністи визнавали лише радянську владу, не було єдності між УНР та ЗУНР; несприятлива міжнародна ситуація. Боротьбу проти українського визвольного руху вели набагато сильніші зовнішні вороги: в Наддніпрянській Україні – радянська Росія, білогвардійці, війська Антанти; в Західній Україні – Польща, яку підтримувала Антанта.

Проте українська національно – демократична революція 1917–1920 рр. має велике історичне значення: у ході революції український народ створив власну державу і декілька років підтримував її існування; героїчна боротьба українського народу 1917–1920 рр. стала прикладом і дала досвід наступним поколінням українців. Без цієї боротьби було б неможливим проголошення державної незалежності в 1991 р.

Варто відзначити також історичні уроки української революції:

необхідність опору на власний народ, а не на іноземну допомогу; оперативне розв'язання невідкладних соціально-економічних завдань, турбота про забезпечення добробуту народу, що забезпечує підтримку революції; створення власної регулярної армії для захисту національної держави і розбудову владних структур не лише в центрі, а й на місцях; чіткість програмних завдань розбудови національної держави; наступальність агітаційно-пропагандистської роботи в масах; забезпечення єдності в керівництві і в суспільстві загалом; турбота про забезпечення зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних інтересів держави.

Література

1. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму: Монографія. – К., 1999.
2. Катренко А.М., Катренко Я.А. Національно-культурна та політична діяльність Київської громади (60-90-ті роки ХІХ ст.). – К., 2003.
3. Левченко Л. Історія Миколаївського і Севастопольського військового губернаторства (1805–1900): Навч. посіб. – Миколаїв, 2006.
4. Реєнт О. Україна в імперську добу (ХІХ – початок ХХ ст.). – К., 2003.
5. Рибалка І.К. Історія України. – Х., 1997. – Ч. 2: Від початку ХІХ ст. до лютого 1917 року.
6. Сходом і Заходом. Нариси історії ХІХ – початку ХХ ст. – Л., 1997.
7. Турченко Ф.Г., Турченко Г.Ф. Південна Україна: модернізація, світова війна, революція (кінець ХІХ ст. – 1921 р.): Історичні нариси. – К., 2003.
8. Шип Н.А. Суспільно-політичне і духовне життя українців у складі Російської імперії (ХІХ ст.). – К., 2004.

Тема 4. Україна у період створення тоталітарної системи: суперечливі тенденції розвитку та конкретні здобутки. Друга світова війна та Україна.

План

1. Українська СРР у період нової економічної політики (1921 – 1928 рр.).
2. Індустріалізація, колективізація та політичні репресії: причини, зміст і наслідки.
3. Західноукраїнські землі в 1920 – 1930-ті роки.
4. Україна в роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.).

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. УСРР в умовах непу (1921-1928 рр.).

Україна в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.). Індустріалізація в Україні: хід і наслідки. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр. На середину 30-х років надзвичайно дорогою ціною було досягнуто певних позитивних звершень у розвитку народного господарства. В той же час у суспільних відносинах спостерігався все більший відхід від принципів демократії, прав та свобод, які були проголошені в 1917 р. Відмова від НЕПу й перехід до другого

воєнно-комуністичного штурму в кінці 20-х і на початку 30-х років супроводжувалися надзвичайно різким посиленням репресій проти народу.

Між двома світовими війнами більшість українських земель, формально, як Українська Радянська Соціалістична Республіка, перебували в «радянській імперії» з тоталітарним комуністичним режимом, безмежною владою Сталіна. Модернізація України, яку здійснювали комуністи, супроводжувалася придушенням національно-визвольного руху, примусовою колективізацією, голодомором, масовими репресіями.

Замість гармонійного соціалістичного суспільства з високоефективною плановою економікою народ України отримав небачену до того тиранію і деформовану, засновану на примусовій праці, економіку.

Західноукраїнські землі в 20 - 30-х рр. були об'єктом соціально-економічного національного гноблення з боку Польщі, Чехословаччини, Румунії. Колонізаторська політика викликала широкий національно-визвольний рух, очолюваний українськими політичними партіями та рухами. Великим впливом серед населення західноукраїнських земель користувалася Організація українських націоналістів, заснована у 1929 р. на засадах інтегрального націоналізму. Найвищим досягненням українського національно-визвольного руху в міжвоєнний період було проголошення 15 березня 1939 р. незалежної Карпатської України.

Україна в європейській політиці на передодні Другої світової війни. Початок Другої світової війни.

Приєднання основної частини західноукраїнських земель до СРСР та їх «радянська». Напад фашистської Німеччини на СРСР. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору в Україні. Визволення України від фашистських загарбників. Наслідки Другої світової війни для України.

Література

1. Ветров І. Економічна експансія третього рейху в Україні. – К., 2000.
2. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). – К., 1999.
3. Кульчицький С. Львів, 30 червня 1941 року // Київська старовина. – 2000. – № 2.
4. Литвин В. Україна в Другій світовій війні (1939-1945). – К.: Лі-Терра, 2004.
5. Миколаївщина в роки Великої Вітчизняної війни: 1941-1944. (До 60-річчя визволення області від німецько-румунських окупантів). – Миколаїв, 2004.
6. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. – К.: Наук. думка, 2005.
7. Романько О.В. Підрозділи східних легіонів у німецьких збройних силах (1941-1945 рр.) // УІЖ. – 2005. – № 3.
8. Сергійчук В. ОУН-УПА в роки війни: Нові документи і матеріали. – К., 1996.

9. Трубайчук А. Друга світова. – К., 2004.
10. Україна: політична історія. XX – початок XXI ст. – К.: Парламентське вид-во, 2007.

Тема 5. Українська РСР у другій половині 40–х – першій половині 80-х років XX ст.

План

1. Україна у перше повоєнне десятиріччя.
2. УРСР у роки тимчасової лібералізації тоталітарної системи (середина 1950-х – середина 1960-х рр.)
3. Українська РСР у другій половині 1950 – 1980-х рр.

Україна у першому повоєнному десятиріччі. Відбудова і розвиток народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Завершення “радянзації” західноукраїнських земель і рух Опору.

Україна в умовах десталінізації (“хрущовська відлига”). Заслуга М. Хрущова в тому, що будучи „сталіністом”, він відважився на викриття культу особи Сталіна, що поклало початок реабілітації сотень тисяч жертв тоталітарного режиму та відносній лібералізації радянської системи.

Соціально-економічний розвиток України в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. Незбалансованість розвитку економіки, ігнорування об’єктивних економічних законів, інтелектуальна обмеженість і фізична неспроможність Л. Брежнєва до належного керівництва країною – все це посилювало кризові явища і процеси в СРСР. Зростало невдоволення не тільки серед робітників та селян, інтелігенції, а й серед певної частини партійних функціонерів різного рівня.

Суспільно-політичне і духовне життя. Дисидентський рух в Україні. Протягом 60-х-першої половини 80-х років в Україні значною мірою активізується опозиційний рух. Він стає політичним чинником суспільно-політичного життя, хоч і широкої підтримки в громадян республіки він і не набув. Проте завдяки самовідданій діяльності українських дисидентів визрівала ідея про необхідність утворення власної незалежної держави, про необхідність кардинальних перетворень в усіх сферах життя.

Література

1. Баран В., Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946-1980-ті рр.). – К., 1999.
2. Кульчицький С.В. Закономірності еволюції радянської влади (короткі тези) // УІЖ. – 2007. – № 6. – С. 181-217.
3. Курносів Ю.О. Інакомислення в Україні (60-ті – перша половина 80-х років XX ст.). – К., 1994.
4. Литвин В.М. Україна: два десятиліття “застою” (1966-1985). – К.: Лі-Терра, 2004.
5. Україна: політична історія. XX – початок XXI ст. – К.: Парламентське вид-во, 2007.

Тема 6. Україна наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

План

1. Українська РСР у період перебудови (1985 – 1991 рр.)
2. Особливості державотворчого процесу в незалежній Україні
3. Політичний розвиток та проблеми реформування економіки
4. Духовне життя українського суспільства
5. Зовнішня політика України
6. Україна на сучасному етапі.

Україна і процес перебудови в СРСР. Суспільно-політичний рух, що відбувався в Україні в період перебудови, мав демократичний і національно-визвольний характер. Упродовж 1988–1989 рр. масово виникають неформальні організації, які очолюють цей процес: Українська Гельсінська спілка (сформувалась на базі Гельсінської групи), Товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка, екологічна організація „Зелений світ”, товариство „Меморіал” та інші.

Під тиском обставин керівництво республіки вимушене піти назустріч вимогам часу й суспільства. Зокрема, в жовтні 1989 р. Верховна Рада УРСР прийняла закон „Про мови в Українській РСР”. Була розроблена державна програма розвитку української мови до 2000 р.

У вересні 1989 р. створена найбільш масова демократична організація „Народний рух України за перебудову”, яку очолив Іван Драч. Рух швидко еволюціонував від поміркованої лояльної до влади організації до антикомуністичної, головною метою якої стало вихід України з СРСР, усунення комуністичної партії від влади та відновлення української державності. Рух також сприяв активізації суспільно-політичного життя, характерними особливостями якого стали політичні дискусії, мітинги, страйки і демонстрації.

Початок розбудови незалежної української держави можна вважати з прийняття 16 липня 1990 р. Верховною Радою УРСР „Декларації про державний суверенітет”, яка проголосила невід’ємне право українського народу на самовизначення, верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади республіки в межах її території.

Історичне значення Декларації полягало в тому, що вона поклала початок мирному відродженню незалежності України.

Прийняття 24 серпня 1991р. Верховною Радою історичного документу – «Акт проголошення незалежності України» припинило існування Української Радянської Соціалістичної Республіки і проголосило появу незалежної держави. Україна в тяжких умовах економічної кризи набула власного досвіду господарювання в державі. Цей досвід переконливо засвідчує, що намагання здійснити радикальні політичні й економічні реформи руками бюрократично-адміністративних структур, проти яких ці реформи спрямовані, приречені на невдачу.

Але вже виросло покоління з новим світобаченням, з новою освітою, з новими стандартами. Саме нова генерація, поставивши в центр своєї політики інтереси народу, має відродити Україну, вивести її на належний рівень економічного й соціального прогресу.

Україна на міжнародній арені. Революція гідності та її наслідки. Україна на сучасному етапі: проблеми і перспективи.

Література

1. Касьянов Г.В. Україна 1991-2007: нариси новітньої історії. – К.: Наш час, 2008.
2. Кульчицький С.В. Утвердження незалежної України: перше десятиліття // УІЖ. – 2001. – № 2. – С. 3–22; № 3. – С. 48–68; № 4. – С. 3–40.
3. Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991–2000 рр.). – К., 2000.
4. Новітня історія України (1900–2000): Підручник. А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусев, В. П. Дрожжин та ін. – К.: Вища школа, 2000. – 663 с.
5. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навчальний посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006. – С. 375-422.
6. Панченко П. П. Україна: друга половина ХХ століття. Нариси історії. – К., 1997.
7. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська державна ідея. – К., 1997.

10. Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань з дисципліни, завдань для змістовно-модульних контрольних робіт, тестові контрольні роботи (які завантажені на освітній простір)

1. Предмет, принципи; завдання і джерела курсу «Історія України».
2. Початок формування людської цивілізації на території України. Трипільська культура.
3. Скіфо-сарматська доба в історії України. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
4. Східні слов'яни VI – IX ст.
5. Утворення Київської Русі. Становлення Київської держави за часів княжіння Ігоря, Ольги, Святослава (IX – X ст.).
6. Політичний устрій і соціально-економічний розвиток Київської Русі (IX-XIII ст.).
7. Піднесення та розквіт Київської Русі за часів княжіння Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
8. Княжіння Володимира Мономаха (1113-1125 рр.) Причини політичної роздвібненості Русі.
9. Утворення Галицько-Волинського князівства. Внутрішня й зовнішня політика князя Данила Галицького (кінець XII – 60-ті рр. XIII ст.).
10. Боротьба південно-західних руських князівств проти монголо-татарської навали. Становлення Золотоординського іга.
11. Загарбання українських земель іноземними державами у XIV – XVI ст.
12. Соціально-економічний і політичний розвиток українських земель у складі Великого князівства Литовського (другій половині XIV – середина XVI ст.).
13. Виникнення українського козацтва. Адміністративно-політичний устрій, господарство, побут і звичай Запорізької Січі у другій половині XVI – 30 – х рр. XVII ст.).
14. Люблінська унія 1569 р. Берестейська унія 1596 р.
15. Боротьба українського козацтва проти турків і татар (XVI – початок XVII ст.).
16. Козацько-селянські повстання в Україні наприкінці XVI – 30-х рр. XVII ст.
17. Причини, характер, періодизація, рушійні сили і мета Визвольної війни українського народу середини XVII ст. Гетьманат Богдана Хмельницького.
18. Військово-політичні події національно-визвольної війни українського народу (лютий 1648- серпень 1657 рр.).
19. Утворення Української козацької держави за часів Хмельниччини. Переяславсько-Московський договір 1654 р.
20. Боротьба за возз'єднання Української козацької держави (червень 1663 - вересень 1676 рр.). «Вічний мир» 1686 р.

21. Початок громадянської війни та поділ козацької України на два гетьманства (вересень 1657-червень 1663 рр.). Гадяцький договір.
22. Запорізька Січ у другій половині XVII – XVIII ст.
23. Політичне та соціально-економічне становище правобережних українських земель під владою Польщі у другій половині XVII – XVIII ст.
24. Гетьманування Івана Мазепи. Полтавська битва 1709 р. та її наслідки для України
25. Гетьман у вигнанні. Пилип Орлик та його «Конституція»
26. Гайдамацький рух. Коліївщина 1768 р. Рух опришків.
27. Україна в російсько-турецьких війнах другій половині XVIII ст.. Південна Україна у другій половині XVIII ст.
28. Поділи Польщі. Інкorporація України в державну структуру Російської та Австрійської імперії в останній третині XVIII ст.
29. Політична автономія України у складі Російської імперії у XVIII ст.
30. Участь українського населення у війні 1812 р.
31. Масонський рух. Декабристи в Україні.
32. Початок Українського національного відродження. Кирило-Мефодіївське товариство (кінець XVIII – середина XIX ст.).
33. Т.Г. Шевченко в українському національному русі.
34. Економічне становище західноукраїнських земель у першій половині XIX ст.
35. Національне відродження в Західній Україні в першій половині XIX ст. Гурток «Руська трійця».
36. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії у першій половині XIX ст. Селянські повстання.
37. Кримська війна 1853-1856 рр. і Україна.
38. Загальноросійські суспільно-політичні рухи в Україні другої половини XIX ст. (народницький, соціал-демократичний, ліберальний).
39. Український національний рух в Російській імперії у другій половині XIX ст. Діяльність громад.
40. Економічний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX – на початку XX ст.
41. Соціально-політичні рухи на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.
42. Буржуазні реформи 60-70-х рр. XIX ст. в Російській імперії та Україні
43. Соціально-економічний розвиток українських земель в складі Російської імперії у пореформений період (60-ті рр. XIX – початок XX ст.).
44. Піднесення українського національного руху в Російській імперії на початку XX ст.
45. Україна в роки російської демократичної революції 1905 – 1907 рр.
46. Україна в роки третьочервневої монархії (серпень 1907 – липень 1914 р.) Столипінська аграрна реформа
47. Україна у Першій Світовій війні.
48. Українська держава гетьмана Павла Скоропадського.

49. М. Грушевський – перший президент України.
50. Початок української національно-демократичної революції. I та II Універсали Центральної Ради.
51. IV Універсал Центральної Ради. Підписання УНР мирного договору з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією та його наслідки.
52. Утворення Української Народної Республіки. Війна Радянської Росії проти УНР.
53. Директорія УНР: склад, соціальна база, політика.
54. Західноукраїнська народна республіка.
55. Проголошення Української Соціалістичної Радянської Республіки. Політика більшовиків в Україні у лютому 1919 р.
56. Селянський повстанський рух в Україні у другій половині 1919 - 1920 рр.: мета, характер, політичні керівники.
57. Радянсько-польська війна та Україна. Розгром військ Врангеля.
58. Причини і наслідки поразки української національної революції 1917-1920 рр.
59. Українська соціалістична Радянська Республіка в умовах нової економічної політики (1921-1928 рр.).
60. Політика коренізація в Україні: особливості і наслідки.
61. Становище на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (1918-1939 рр.). Організація українських націоналістів (ОУН).
62. Україна і процес формування тоталітарного режиму в СРСР. Масові репресії (20-30– ті рр. XX ст.)
63. Соціально-економічний розвиток Радянської України в умовах утворення тоталітарного ладу (1929-1938 рр.) Голодомор 1932 -1933 рр.: причини і наслідки
64. Карпатська Україна напередодні II світової війни
65. Пакт Молотова – Ріббентропа. Вхідження основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянізація.
66. Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Оборонні бої Червоної армії на території України 1941-1942 рр.
67. Фашистський окупаційний режим на території України.
68. ОУН – УПА в роки Другої світової війни. Радянський партизанський рух на окупованій території України.
69. Визволення території України від фашистських загарбників. Внесок українського народу в розгром нацистської Німеччини.
70. Операція «Вісла». «Радянізація» західних областей України у першому повоєнному десятиріччі.
71. Відбудова народного господарства України після звільнення від фашистських загарбників. Голод 1946-1947 рр.
72. Ідеологічний наступ сталінського режиму в Україні у другій половині 40-х на початку 50-х рр. XX ст.
73. Україна у 1953-1964 рр. Реформи М. Хрущова.
74. Дисидентський рух в Україні (середина 50-х – 80-ті рр. XX ст.).

75. Україна в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. ХХ ст.
76. Україна і процес «перебудови» в СРСР (1985-1991рр.).
77. Чорнобильська катастрофа та її наслідки.
78. Проголошення незалежності України. Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Розпад СРСР і становлення Співдружності незалежних держав
79. Соціально-економічний розвиток України в умовах незалежності.
80. Українська діаспора на сучасному етапі.
81. Національно-державна символіка України.
82. Політичний розвиток незалежної України. Прийняття конституції України 1996 р.
83. Україна на сучасному етапі: проблеми та перспективи. Міжнародне визнання України та активізація її зовнішньополітичної діяльності в умовах незалежності.

11. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять

Особливості організації роботи на семінарі:

1) переважна більшість семінарських занять проводиться у формі інтерактивної дискусії, під час якої викладач здійснює поточний контроль якості знань студентів, перевіряє виконання їх завдань самостійної роботи;

2) студент, розкриваючи зміст того чи іншого питання теми семінарського заняття повинен пов'язувати матеріал з актуальними проблемами сучасності, розглядати педагогічні явища з позиції дослідницького та технологічного підходів, наводити приклади;

3) кожному студенту необхідно постійно вдосконалювати навички володіння державною мовою, правильного вживання психолого-педагогічних понять і термінів. Систематичні виступи на семінарах сприяють поповненню словарного запасу, а також вмінню лаконічно і точно висловлювати свої думки;

4) студенти повинні уважно слухати виступи своїх одногрупників і оцінювати наскільки глибоко розкриті питання. Це дає можливість кожному присутньому на семінарі висловити свою точку зору та подолати прогалини, які мали місце у відповіді. Активна участь на семінарських заняттях прищеплює навички участі у дискусії, аналізі різних точок зору, вмінню відстоювати власну позицію;

5) після закінчення виступу студента відбувається обговорення проблеми. При цьому викладач не тільки направляє обговорення на розкриття вузлових питань, але і дає змогу виступити усім учасникам семінару. Якщо ж доповідач чи інший виступаючий на семінарі припускає явні помилки, то для виключення втрати часу викладач може його зупинити і надати слово іншому;

6) завершується семінарське заняття заключним словом викладача, в якому підсумовується робота групи, аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються всі форми участі студентів на семінарі та нараховуються рейтингові бали, а також дається завдання на наступне заняття.

Визначаючи методичну концепцію організації і проведення семінарських занять, слід виходити з того, що:

- під час вивчення різних дисципліни студенти повинні засвоїти їх провідні ідеї; знати галузі їх використання; вміти застосовувати знання, вміння й навички під час вивчення фахових дисциплін, у майбутній практичній діяльності тощо;

- до семінарських занять ставляться загальнодидактичні вимоги (науковість, доступність, єдність форми і змісту, забезпечення зворотного зв'язку, проблемність та ін.);

- у методиці проведення семінарських занять є певні особливості, зумовлені логікою викладання конкретної дисципліни;

- необхідно забезпечити високий рівень мотивації (вивчення теми слід розпочинати із з'ясування її значення для засвоєння даної чи інших дисциплін, у майбутній професійній діяльності тощо);

- дотримання принципу професійної спрямованості та здійснення різнорівневих міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами, практичним навчанням забезпечує формування єдиної системи знань умінь та навичок студентів;

- важливим є також формування професійної культури і мислення;

- у процесі проведення семінарського заняття необхідно забезпечувати органічну єдність теоретичного і дослідницько-експериментального пізнання;

- семінарські заняття мають гармонійно поєднуватися з лекційними, індивідуальними заняттями та самостійної роботою студентів.

Відмінною особливістю семінару як форми навчальних занять є:

1. активна участь самих студентів у з'ясуванні сутності проблем, питань, що були винесені на розгляд;

2. викладач надає студентам можливість вільно висловлюватися під час розгляду питань, що винесені на обговорення, допомагає їм вірно будувати свої міркування;

3. навчальна мета семінару вимагає, щоб студенти були добре підготовлені до заняття.

Структура семінарського заняття

Етапи	Характеристика
Організаційна частина	Мета — мобілізувати студентів до навчання; активізувати їхню увагу; створити робочу атмосферу для проведення заняття; містить привітання викладача зі студентами, виявлення відсутніх, перевірку підготовленості до заняття
Мотивація та стимулювання навчальної діяльності	Передбачає формування потреби вивчення конкретного навчального матеріалу, повідомлення теми, мети та завдань. Мотивації сприяє чітке усвідомлення його мети, що полягає у досягненні кінцевого, запланованого результату спільної діяльності викладача й студентів
Обговорення навчальних питань семінару	Полягає в обговоренні й керуванні процесом розгляду основних питань семінару відповідно до обраного виду і методики його проведення. Викладач має подбати про поетапне обговорення, сприймання, розуміння, закріплення і застосування студентами вивченої навчальної інформації.
Діагностика правильності засвоєння студентами	Допомагає викладачеві та студентам з'ясувати причину нерозуміння певного елемента змісту навчальної інформації, невміння чи помилковості виконання інтелектуальної або практичної дії. Здійснюється за

знань	допомогою серії оперативних короткочасних контрольних робіт (письмових, графічних, практичних), усних фронтальних опитувань, тренінгу тощо), з використанням комп'ютерної техніки
Підбиття підсумків заняття	Передбачає коротке повідомлення про виконання запланованої мети, завдань заняття (аналіз того, що було розглянуто, мотивацію діяльності групи і окремих студентів, оцінювання їхньої роботи)
Повідомлення теми та завдань наступного семінару	Містить пояснення щодо змісту завдання, методики його виконання.

12.Завдання на курсові та дипломні проекти

Виконання курсових та дипломних проектів з дисципліни «Історія та культура України» непередбачено навчальним планом.

13. Контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять, завдання для заліків

Тема 1. Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

План

1. Утворення Київської Русі. Становлення держави за часів княжіння Олега, Ігоря, Ольги, Святослава.
2. Особливості розвитку Київської Русі за князювання Володимира Великого і Ярослава Мудрого.
3. Феодальна роздробленість та її наслідки.
4. Особливості соціально-економічного і політичного розвитку Галицько-Волинської держави.

Література

1. Баран В.Д. Історичні витоки українського народу. – К.: Генеза, 2005.
2. Бунятян К. Давнє населення України. – К., 1999.
3. Смолій В., Гуржій О. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., 1991.
4. Толочко П. Київська Русь. – К., 1996.
5. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Вид. 2-ге, переробл. та розшир. – К.: Критика, 2005.

Тема 2. Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.).

План

1. Українські землі під владою Великого князівства Литовського.
2. Україна у складі Речі Посполитої.
3. Виникнення козацтва та його роль в історії українського народу.

Література

1. Андрущенко В.Л., Федосов В.М. Запорозька Січ як український феномен. – К., 1995.
2. Винокур О., Трубчанінов С. Давня і середньовічна історія України. – К., 1996.
3. Гуржій О. Український хутір XV-XVIII ст.: Історичний нарис. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007.
4. Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. –2 вид. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006.
5. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Вид. 2-ге, переробл. та розшир. – К.: Критика, 2005.

Тема 3. Національно-визвольна війна українського народу (1648-1676 рр.).

План.

1. Причини, характер, рушійні сили та періодизація Національно-визвольної війни.
2. Завоювання та утвердження української держави (Гетьманщини), її внутрішня і зовнішня політика (1648-1657 рр.).
3. Початок громадянської війни. Поділ України на Правобережну і Лівобережну (1657-1663 рр.).
4. Боротьба за возз'єднання та незалежність Української козацької держави (1663-1676 рр.).

Література

1. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. – К., 1993.
2. Апанович О.М. Українсько-російський договір 1654 р.: Міфи і реальність. – К., 1994.
1. Горобець В.М. Зовнішня політика Гетьманату другої половини 50-х рр. XVII ст.: впливи суспільно-політичного протистояння в Україні та трансформацій регіональних геополітичних процесів // УІЖ. – 2005. – № 2. – С. 16-47.
2. Сергійчук В. Армія Богдана Хмельницького. – К., 1996.
3. Смолій В.А., Ричка В.М. Угоди гетьманського уряду України з Московською державою (1654-1764) очима правознавця // УІЖ. – 1993. – № 4-6.
4. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет. – К., 1995.
5. Смолій В.А., Степанков В.С. Політична система українського суспільства у роки Національної революції XVII століття. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2008.

Тема 4. Україна в останній чверті XVII ст. – XVIII ст.

План

1. Гетьманування І.Мазепи. Пилип Орлик та його конституція
2. Інкорпораційна політика російського царизму. Кирило Розумовський
3. Ліквідація Гетьманщини. Зруйнування Запорізької Січі
4. Правобережні та західноукраїнські землі під владою Польщі. Три поділи Речі Посполитої

Література

1. Бачинська О. Історія українського козацтва XV-XX ст.: Навч.-метод. пос. – Одеса: Астропринт, 2007. – Ч. 2.: Кінець XVIII-XX ст.
2. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Відп. ред. В.А.Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2007. – Т. 2.
3. Когут З. Російський централізм і українська автономія: ліквідація Гетьманщини 1760-1830. – К., 1996.
4. Чухліб Т. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. – К.; Нью-Йорк: Ін-т історії України НАН України,

2003.

5. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження. – К.: Наш час, 2007.

Тема 5. Економічний і соціально-політичний розвиток українських земель у ХІХ ст.

План

1. Україна в першій половині ХІХ ст.
2. Українські землі у другій половині ХІХ ст.
3. Україна на початку ХХ ст.

Література

1. Валуєвський циркуляр та Емський указ // Історія України в особах: Навч. посіб.: У 2 ч. / В.П., Шкварець, І.І.Федьков, М.О. Багмет та ін. – Миколаїв, 1993. – Ч.2. – С. 216-220.
2. Захарчук О. Україна в планах Наполеона Бонапарта // Київська старовина. – 1995. – № 3.
3. Кугутяк М. Галичина: Сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (ХІХ ст. – 1939). – Івано-Франківськ, 1993.
4. Наумов С.О. Український політичний рух на Лівобережжі (90-ті рр. ХІХ ст. – лютий 1917 р.): Монографія. – Х., 2006.
5. Шморгун П.М. З історії соціал-демократичних організацій України напередодні і в період першої російської революції (1905-1907 рр.): новий підхід // УІЖ. – 1990. – № 2.

Тема 6. Україна на зламі епохи (на початку ХХ ст. – 1920 рр.)

План

1. УСРР в умовах непу (1921-1928 рр.).
2. Радянська Україна в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.):
 - індустріалізація: зміст, методи і соціально-економічні наслідки;
 - суцільна колективізація в Україні та її наслідки;
 - політичні репресії в Україні.
3. Західноукраїнські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини в 20-30-ті роки.

Література

1. Безотосний М.Г. Опір сталінізму в Україні. 20-30 рр. // УІЖ. – 1993. – № 2-3. – С. 97-105.
2. Васильєв В.Ю. Україна в політиці керівництва СРСР напередодні Другої світової війни // УІЖ. – 2005. – № 1.
3. Кульчицький С.В. Зміст радянської українізації // Сучасність. – 1998. – № 9.
4. Шипович М.А. Радянське керівництво та літературно-мистецька інтелігенція України: 20-ті роки // УІЖ. – 2000. – № 1.
5. Шитюк М.М. Масові репресії проти населення півдня України в 20-ті –

50-ті роки ХХ століття. – К., 2000.

6. Якубова Л.Д. Соціально-економічне становище етнічних меншин в УСРР (20-ті – початок 30-х років ХХ ст.). – К., 2004.

Тема 7. Україна у 20-30-ті рр. ХХ ст. : суперечливі тенденції розвитку та конкретні здобутки. Друга світова війна та Україна.

План

1. Причини Другої світової війни. Радянсько-німецький пакт про ненапад.
2. Включення основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянізація.
3. Початок Великої Вітчизняної війни. Оборонні бої на території України у червні 1941 – липні 1942 рр.
4. Окупаційний режим. Антифашистський рух Опору.
5. Визволення України від окупантів. Перемога над нацистською Німеччиною та її союзниками.
6. Наслідки та уроки Другої світової війни для України.

Література:

1. Боляновський А. Українські військові формування в збройних силах Німеччини (1939-1945). – Львів, 2003.
2. Кульчицький С.В. Закономірності еволюції радянської влади (короткі тези) // УІЖ. – 2007. – № 6.
3. Миколаївщина в роки Великої Вітчизняної війни: 1941-1944. (До 60річчя визволення області від німецько-румунських окупантів). – Миколаїв, 2004.
4. Слободянюк М. Селяни України під нацистським окупаційним режимом. 1941-1944 рр. (на матеріалах південних областей) // Київська старовина. – 2000. – № 2.
5. Шитюк М.М. Діяльність підпільної організації “Партизанська іскра” в світлі нових історичних джерел і документів (1942-1943 рр.) // УІЖ. – 1998. – № 3.

Тема 8. Україна у складі СРСР – системна криза тоталітарного ладу (40-80 рр. ХХ ст.).

План

1. Україна у першому повоєнному десятиріччі.
2. Соціально-економічний, політичний і культурний розвиток Української РСР у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр.
3. УРСР в роки стагнації тоталітарної системи і поступового наростання кризових явищ у радянському суспільстві.

Література

1. Баран В. Україна 1950-1960-х рр.: Еволюція тоталітарної системи. – К., 1996.
2. Баран В., Даниленко В. Україна в умовах системної кризи (1946-1980-ті

рр.). – К., 1999.

3. Батенко Т. Нариси історії українського руху опору кінця 50-х – початку 90-х рр. – Львів, 1999.

4. Кульчицький С.В. Спроби реформ (1956-1964 рр.) // УІЖ. – 1998. – № 2-4.

5. Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях: 30-50-ті роки ХХ ст. – Луцьк, 1995.

Тема 9. Україна на шляху незалежності (наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.).

План

1. Політичний розвиток українського суспільства в умовах незалежності.
2. Проблеми реформування економіки.
3. Зовнішня політика України.
4. Стан культури.
5. Українське суспільство на сучасному етапі.

Література

1. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. – К., 1991.

2. Алексеєв Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох. (Державотворчий процес 1985-1999 рр.). – К., 2000.

3. Біла С.О. Досвід ліберального реформування української економіки (1991-2005 рр.) // УІЖ. – 2006. – № 6. – С. 125-144.

4. Кульчицький С.В. Україна: суспільство й держава на терезах історії (1991-2006 рр.) // УІЖ. – 2006. – № 4. – С. 15-31.

5. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). – К., 2000.

Шкварець В.П., Шаповалова І.О. В роки незалежності (1991-2007 роки) // Миколаївщина в новітній історії. 70-річчю утворення Миколаївської області присвячується: Навч. посіб. – Миколаїв: Вид-во ПП Шамрай, 2007. – С. 188-225

14. Питання до екзаменаційних білетів, екзаменаційні білети, тести для підсумкового контролю (що завантажені на освітній простір)

Знак, викарбуваний на золотих та срібних монетах великого князя Володимира

- А)хрест
- Б)тризуб
- В)булава

2.Якого князя на Русі називали „тестем Європи”

- А)Святослава
- Б)Ярослава Мудрого
- В)Володимира Святославича

3. Автором „Повісті минулих літ” традиційно вважають

- А)Володимира Мономаха
- Б)митрополита Іларіона
- В)ченця Нестора

4. Слово тюркського походження, яке перекладається як «вільна озброєна людина», – це:

- А) шляхтич
- Б)яничар
- В)козак

5. За правління якої російської цариці було ліквідовано гетьманство і знищено Запорозьку Січ?

- А) Катерини I
- Б) Єлизавети
- В) Катерини II

6.ОстаннімгетьманомкозацькоїУкраїнибув:

- А)П.Полуботок
- Б) К.Гордієнко
- В)К.Розумовський

7.Як можна оцінити М. Грушевського за політичними поглядами?

- А) соціаліст
- Б) ліберал
- В) консерватор

8.Створений 1922 р. у Києві театр „Березіль” очолював:

- А) Л.Курбас
- Б) М.Хвильовий

В) О.Довженко.

9.Визначте головну причину голодомору 1932 – 1933 рр.:

- А) неврожай 1932 р.;
- Б) голодомор штучно організований радянською владою з метою підкорення селянства, утвердження колгоспного ладу в Україні.
- В) посушливе літо 1932 р.

10.Після проголошення незалежності України розпочався новий період соціально-політичного розвитку, суть якого:

- А) вдосконалення радянської політичної системи та економічних відносин на принципах “гуманного соціалізму”;
- Б) поступова трансформація мирним шляхом радянських суспільно-політичних структур у правову демократичну державу, а радянської економіки - в багатоукладну ринкову
- В) радикальна насильницька перебудова основ радянського суспільства з метою побудови правової демократичної держави та багатоукладної ринкової економіки.

Другий рівень

1. Гурток «Руська трійця» діяв у 1830-х рр.на українських землях, що перебували у складі:

- А) Австрійської імперії
- Б) Російської імперії
- В) Речі Посполитої
- Г) Туреччини

2.Реформа 1861 р. забезпечила селянам східноукраїнських земель:

- А) особисту свободу,рівність прав з іншими верствами населення;
- Б) отримання земельних наділів за справедливою ціною;
- В) отримання наділів землі, достатніх лише для утримання родини;
- Г) збільшення земельних наділів за рахунок “відрізків”;

3.Встановіть відповідність певних регіонів України за виробничою спеціалізацією в кінці ХІХ на початку ХХ ст.

- 1) цукрова промисловість;
- 2) товарне виробництво зерна;
- 3) вугледобування та металургія.

- А)Донецько-Криворізький район
- Б)губернії півдня України
- В)губернії Правобережжя України

4. У селі Кримка Первомайського району Миколаївської області в роки Другої світової війни діяла молодіжна підпільна організація:

- А) “Миколаївський центр”
- Б) “Партизанська іскра”
- В) “Центр”
- Г) Вісла

5. Самвидав – це

- А) твори, видані всупереч офіційним заборонам
- Б) спосіб розповсюдження офіційної інформації
- В) встановлення демократії в країні;
- Г) відбудова всіх галузей економіки

6. Для означення співпраці населення завойованих держав з окупаційним режимом застосовують термін: _____

7. Вкажіть термін, якому відповідає таке визначення: представники етнічної спільноти (народу), які перебувають за межами кордонів країни походження внаслідок низки політичних і соціально-економічних чинників. Вони утворюють стійкі етнічні групи в країні проживання та підтримують культурно-соціальні зв'язки _____

8. Який термін відповідає такому визначенню: політичний режим, що характеризується повним контролем держави над усіма сферами суспільного життя, партійним та ідеологічним монізмом, репресіями проти інакомислячих _____

Третій рівень

Чи є необхідність подальшого реформування політичної системи в Україні. Обґрунтуйте Вашу відповідь.

15. Методичні рекомендації та розробки викладача

Комплексне освоєння курсу «Історія та культура України» досягається студентами протягом відвідування лекцій, підготовки матеріалів до семінарських занять, бліцопитувань, самостійної (індивідуальної) роботи з історичними джерелами, підготовки рефератів та творчих завдань, роботою в мережі Інтернет. Підсумковий контроль забезпечується виконанням тестових завдань.

З метою підвищення рівня підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей окремих студентів проводяться індивідуальні навчальні заняття

Індивідуальні навчальні заняття організуються за окремими графіком з урахуванням індивідуального навчального плану студента і можуть охоплювати частину або повний обсяг занять з однієї або декількох навчальних дисциплін, а в окремих випадках - повний обсяг навчальних занять для конкретного освітнього або кваліфікаційного рівня.

Види індивідуальних навчальних занять, їх обсяг, форми та методи поточного і підсумкового контролю (крім державної атестації) визначаються індивідуальним навчальним планом студента.

Метою індивідуальних занять є засвоєння та поглиблення знань, навичок, умінь набутих впродовж вивчення дисципліни. Результати виконання індивідуальних завдань враховуються викладачем як і семінарські та практичні завдання.

Індивідуальне заняття № 1.

Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

1. Схарактеризуйте особливості основних періодів розвитку первісного суспільства на території України.
2. Розкрийте сутність “неолітичної революції”.
3. Характерні риси трипільської культури.
4. Які кочові народи заселяли південь України в давні часи?
5. Схарактеризуйте давньогрецькі міста-держави Північного Причорномор'я.

6. Опишіть спосіб життя, побут та світогляд східних слов'ян.
7. Розкрийте причини утворення держави Київська Русь.
8. Яку внутрішню і зовнішню політику проводили перші руські князі?
9. У чому полягає історичне значення діяльності Володимира Великого?
10. Передумови, причини та наслідки введення християнства на Русі.
11. Чому саме на період правління Ярослава Мудрого припадає найвищий розквіт Київської Русі?
12. Проаналізуйте соціальне становище основних верств давньоруського суспільства: князів, бояр, селян-смердів, міщан, залежних людей.
13. Визначте причини та наслідки феодальної роздробленості Київської Русі.
14. Схарактеризуйте зміст основних етапів історичного розвитку Галицько-Волинської держави.
15. Визначте історичне значення Київської Русі, Галицько-Волинської держави.
16. Причини та наслідки поразки руських князів у боротьбі з монголо-татарськими завойовниками.
17. Творчі здобутки і досягнення культури України-Русі XII-XIV ст.

Індивідуальне заняття № 2.

Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.).

1. Чому Велике князівство Литовське називають Литовсько-Руською державою?
2. Кревська і Люблінська унії: сутність і наслідки для України.
3. Особливості формування панщинно-фільваркового господарства в Україні.
4. Причини, сутність і наслідки Берестейської унії.
5. Причини виникнення українського козацтва.
6. Чому Запорізьку Січ називають “козацько-християнською республікою”?
7. Виникнення реєстрового козацтва.
8. Козацько-селянські повстання кін. XVI – 30-х рр. XVII ст.: причини і наслідки.
9. Політика гетьмана П.Конашевича-Сагайдачного.
10. Історичне значення діяльності митрополита П.Могили.

Індивідуальне заняття № 3.

Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.

1. Розкрийте причини шведсько-українського союзу 1708 р.
2. Проаналізуйте причини провалу планів гетьмана І.Мазепи і його прихильників.

3. Які наслідки для України мав перехід І.Мазепи і частини козацтва на бік Карла XII?
4. Визначте головні ідеї “Конституції” П.Орлика.
5. Які факти свідчать про обмеження автономії козацької держави (Гетьманщини) російським царатом за гетьманування І.Скоропадського, П.Полуботка?
6. Чим були зумовлені і у чому проявилися позитивні зрушення в Україні за гетьманування Д.Апостола?
7. Чому російському уряду вдалося досить легко ліквідувати Запорозьку Січ? Чому це відбулося тільки у 1775 р., а не одночасно з ліквідацією гетьманства у 1764 р.?
8. Чому період гетьманування К.Розумовського називають “золотою осінню” Гетьманщини?
9. Назвіть заходи Катерини II щодо остаточної ліквідації автономії Гетьманщини.
10. Які наслідки мали російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст. для Південної України?
11. Які події в історії України пов’язані з такими іменами: Максим Залізняк, Іван Гонта, Олекса Довбуш?
12. Які наслідки для України мали три поділи Речі Посполитої?
13. Схарактеризуйте досягнення культури України останньої чверті XVII-XVIII ст.

Індивідуальне заняття № 4. Україна на зламі епох (1914-1920 рр.).

1. Порівняйте плани військово-політичних блоків – Антанти і Четверного союзу щодо українських земель.
2. Проаналізуйте особливості українського національно-визвольного руху в роки Першої світової війни.
3. Поясніть, як відбулося створення легіону Українських січових стрільців. Яке місце в історичному розвитку України займає це військово-формування?
4. Проаналізуйте передумови, характер, рушійні сили української національно-демократичної революції 1917-1920 рр.
5. Чому в перших Універсалах Центральної Ради відстоювалася національно-територіальна автономія і лише у четвертому проголошувалася політична самостійність?
6. Що змусило Центральну Раду піти на переговори з країнами Четверного союзу?
7. Проаналізуйте здобутки та прорахунки Центральної Ради в державотворчому процесі та соціальній політиці (березень 1917 – квітень 1918 рр.).

8. З'ясуйте причини поразки Центральної Ради. Чому вона була ліквідована німецько-австрійським окупаційним режимом?
9. Схарактеризуйте складові політики “воєнного комунізму” в Україні.
10. Яким шляхом було встановлено гетьманську владу в Україні у квітні 1918 р.? У чому, на Вашу думку, проявилася слабкість Гетьманату?
11. Визначте зміст політичного курсу Директорії. Назвіть причини її поразки.
12. У чому принципова відмінність владних режимів Директорії та радянської влади в Україні?
13. Схарактеризуйте історичні обставини, за яких було проголошено Західноукраїнську Народну Республіку. Дайте власну оцінку Акту злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Назвіть причини падіння ЗУНР.
14. Як Ви вважаєте, Варшавський договір – це оптимальний крок чи помилка С.Петлюри?
15. Проаналізуйте причини поразки та уроки української національно-демократичної революції 1917-1920 рр.

Індивідуальне заняття № 5.
Українська РСР другій половині 40-х – першій половині
80-х років ХХ ст.

1. Розкрийте причини, зміст і наслідки акції “Вісла”.
2. Які адміністративно-територіальні зміни відбулися в Україні у повоєнний період?
3. Чому Україна стала членом ООН? Чи дієвим і самостійним учасником цієї організації вона була?
4. Якими методами проводилася радянська західних областей України в 1944-1950-х рр.? У чому полягали особливості проведення індустріалізації, колективізації та культурної революції в цьому регіоні?
5. Які зміни відбулися у тактиці боротьби формувань ОУН-УПА у повоєнний період? Чим вони були зумовлені? Чи був шанс у ОУН-УПА досягти успіху?
6. Чи можна було уникнути голоду 1946-1947 рр. Аргументуйте свою відповідь.
7. Розкрийте причини ліквідації Української греко-католицької церкви (УГКЦ). Чи відповідали рішення церковного Собору 1946 р. у Львові інтересам українського населення?
8. Чим був зумовлений і які наслідки для української культури мав ідеологічний наступ тоталітарного режиму (“жданівщина”)?
9. У чому полягала сутність процесу десталінізації? Чи могла ця політика призвести до кардинальних змін в політичній системі УРСР?
10. Які наслідки в Україні мали реформи М.С.Хрущова?
11. Хто такі “шістдесятники”? Які фактори зумовили їх появу в Україні?

12. Розкрийте причини виникнення та особливості дисидентського руху в Україні.

**Індивідуальне заняття № 6.
Україна наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.**

1. Назвіть причини кризових явищ, що склалися у політичному та економічному житті України в середині 1980-х рр.
2. Поняття “перебудова”, що виникло у середині 1980-х рр., з часом зазнало трансформацій, набуло розпливчастості й невизначеності. Як би Ви визначили суть і зміст цього поняття?
3. У чому полягають особливості впровадження політики перебудови в Україні?
4. Визначте основні етапи становлення багатопартійної системи в Україні.
5. Процеси перебудови здійснили могутню хвилю критичного переосмислення минулого. Поміркуйте, якою мірою об’єктивний аналіз пройденого історичного шляху, допомагає громадянам України розв’язувати завдання побудови незалежної держави?
6. Які обставини викликали прийняття Декларації про державний суверенітет України?
7. Обґрунтуйте історичне значення Акту проголошення незалежності України.
8. У чому полягають особливості державотворчого процесу в незалежній Україні?
9. Які економічні проблеми було вирішено, а які виникли після проголошення незалежності України?
10. У чому полягають особливості конституційного процесу в Україні?
11. Яким чином вирішила Україна проблему ядерного роззброєння?
12. Які напрями зовнішньої політики України, на Вашу думку, мають бути пріоритетними?
13. У чому полягає суть релігійного відродження, що відбувається в сучасній Україні?
14. Схарактеризуйте шляхи, якими владні структури планують вихід з економічної кризи. Аргументуйте власну точку зору з цього питання.
15. У чому Ви вбачаєте причини міжетнічних конфліктів в сучасній Україні?
16. Як Ви оцінюєте зміни, що відбуваються в соціальній структурі сучасного українського суспільства?
17. Яким Ви бачите майбутнє СНД?

16. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів

Самостійна робота 1.

Стародавня історія України. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.

Стародавня історія України. (Складіть конспект і заповніть таблицю “Етапи утворення державності у східних слов’ян”).

Період	Державні об’єднання східних слов’ян
IV-VII ст.	
VII-VIII ст.	
сер. IX ст.	
882 р.	

Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. (Складіть конспект з використанням додаткової літератури, зокрема статті: Котляр М.Ф. Галицько-Волинське князівство (до 800-ліття утворення) // Український історичний журнал. – 2000. – № 1. – С. 21-31).

Самостійна робота 2.

Україна під владою Литви, Польщі та інших держав (XIV – перша половина XVII ст.).

Українська культура XIV – першої половини XVII ст. (Заповніть таблицю).

Галузі культури	Видатні діячі	Основні надбання
Освіта і наука		
Література. Книгодрукування		
Архітектура		
Живопис		
Музика і театральне мистецтво		
Народна творчість		

Самостійна робота 3.

Національно-визвольна війна українського народу 1648-1676 рр.

Запорозька Січ у 1648-1676 рр. (Складіть конспект з використанням додаткової літератури, зокрема статті: Стороженко І.С. Реформування Запорозької Січі Хмельницьким // Київська старовина. – 1999. – № 2).

**Самостійна робота 4.
Україна в останній чверті XVII-XVIII ст.**

Українська культура другої половини XVII-XVIII ст. (Заповніть таблицю).

Галузі культури	Видатні діячі	Основні надбання
Освіта і наука		
Література		
Архітектура		
Живопис		
Музика і театральне мистецтво		

**Самостійна робота 5.
Україна у XIX – на початку XX ст.**

Українські землі на початку XX ст. (Складіть конспект з використанням додаткової літератури, зокрема навчального посібника: Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття. – 2-е вид. – К., 2000. – С. 83-101).

Українська культура XIX - початку XX ст. (Заповніть таблицю).

Галузі культури	Видатні діячі	Основні надбання
Освіта і наука		
Література		
Архітектура		
Живопис		

**Самостійна робота 6.
Україна на зламі епох (1914-1920 рр.).**

Селянський повстанський рух в роки української національно-демократичної революції 1917-1920 рр.: політичні керівники, цілі та характер. (Складіть конспект з використанням додаткової літератури, зокрема навчального посібника: Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття. – 2-е вид. – К., 2000. – С. 111-165).

**Самостійна робота 7.
Україна в 20-30-ті роки XX ст.**

Заповніть таблицю:

Порівняльна характеристика “ воєнного комунізму ” та нової економічної політики

Система заходів	Політика “воєнного	Нова економічна
-----------------	--------------------	-----------------

	комунізму”	політика
Час проведення		
У ставленні до селян		
У сфері торгівлі		
У сфері власності		
У ставленні до праці		
У сфері управління		
Результати		

Самостійна робота 8.

Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Західна Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.). (Складіть конспект з використанням додаткової літератури, зокрема навчального посібника: Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX століття. – 2-е вид. - К., 2000. – С. 210-265).

Самостійна робота 9.

Українська РСР другій половині 40-х – першій половині 80-х років XX ст.

Хрущовські реформи і ставлення до них українського суспільства.

(Складіть конспект з використанням додаткової літератури, зокрема статті: Кульчицький С.В. Спроби реформ (1956-1964) // Український історичний журнал. – 1998. – № 2-4.

Самостійна робота.

Україна наприкінці XX – на початку XXI ст.

Українська РСР в період перебудови (1985-1991 рр.). (Складіть конспект з використанням рекомендованої навчальної літератури).

Миколаївщина в роки незалежності. (Складіть конспект з використанням навчального посібника: Шкварець В.П., Шаповалова І.О. В роки незалежності (1991-2007 роки) // Миколаївщина в новітній історії. 70-річчю утворення Миколаївської області присвячується: Навч. посіб. – Миколаїв: Вид-во ПП Шамрай, 2007. – С. 188-225).

17.Методичні матеріали щодо виконання контрольних робіт для заочної форми навчання

Контрольна робота повинна відображати окремі теоретико-практичні проблеми з дисципліни «Історія та культура України» і виконуватися студентом після вибору ним тієї чи іншої теми (завдання).

Виходячи зі специфічних особливостей навчальної дисципліни, контрольна робота виконується у формі реферату або контрольних завдань.

Контрольна робота у формі теоретичних завдань з дисципліни є логічно сформульованим і поставленим в проблемному плані конкретним науковим завданням, що виражається в пошуку можливих варіантів і шляхів його розв'язання. Незважаючи на різноманітність контрольних завдань, обумовлених специфікою відповідних навчальних дисциплін, алгоритм їх виконання включає: 1) уточнення завдання, виявлення необхідних джерел для роботи над ним; 2) виявлення тенденцій розвитку процесів, що впливають із завдання, їх теоретичне обґрунтування та оцінка; 3) здійснення конкретного вирішення завдання (власний варіант), його пояснення та інтерпретація; 4) формулювання заключних висновків з викладанням прогнозу розвитку процесу (явища) в перспективі. Контрольна робота виконується студентами самостійно. Вона повинна бути викладена логічно та технічно правильно оформлена. Робота пишеться чітким і розбірливим почерком, допускається також друкований або комп'ютерний її варіант. На кожній сторінці повинні бути залишені поля, а сторінки, крім того, мають бути пронумеровані. Обсяг контрольної роботи у формі реферату не повинен перевищувати 12-18 сторінок, а у формі контрольного завдання - 3-5 сторінок. В кінці роботи вміщується список використаних літературних джерел, ставиться підпис студента і дата виконання.

18. Інші матеріали